S. 184

महाराष्ट्र शासन,
आदिवासी विकास विभाग

पशुसवंर्धन विभागामार्फत आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातंर्गत राबविण्यांत येत असलेल्या वैयक्तिक लाभाच्या योजनेचा मुल्यमापन अहवाल

आयुक्त,
आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था,
महाराष्ट्र राज्य, पुणे ४११ ००१

२००५-२००६

अ नु क्र म णि का

अ.क्र.	तपशील		पृष्ठे	
			पासून	पर्यंत
	प्रस्तावना		१	-
एक	प्रकरण क्रमांक १	मूल्यमापनाचे उद्देश	२	-
दोन	प्रकरण क्रमांक २	मूल्यमापनाची कार्यपध्दती	३	१२
तीन	प्रकरण क्रमांक ३	मूल्यमापन सर्वेक्षणाचे पृथ:करण	१३	३६
चार	प्रकरण क्रमांक ४	सारांश	३७	३९
पाच	प्रकरण क्रमांक ५	अडचणी व शिफारशी	४०	४२
सहा	प्रकरण क्रमांक ६	निष्कर्ष	४३	४४
		परिशिष्ट-१	४५	७०
		लाभार्थी प्रपत्र (१ व २)	७१	८१

प्रस्तावना

दारिद्रय निर्मुलनासाठी शासनामार्फत विविध वैयक्तिक लाभाच्या योजना वेगवेगळया विभागाकडून राबविण्यांत येतात. त्यामध्ये पशुसवंर्धन विभागाच्या योजनांचाही समावेश आहे. जवळ पास ९० %. आदिवासी कुटुंबाचा दारिद्रय रेषेखाली समावेश आहे. ग्रामीण भागातील आदिवासी कुटुंबाना दारिद्रय रेषेच्यावर आणणेसाठी पशुसंवर्धन विभागाच्या वैयक्तिक लाभाच्या योजनेचा सहभाग आहे. याचा आदिवासी कुटुंबाना कितपत फायदा झाला आहे हे पाहणेसाठी पशुसंवर्धन विभागामार्फत राबविण्यांत येत असलेल्या वैयक्तिक लाभाच्या योजनेची निवड मुल्यमापनासाठी करण्यांत आली .

सदर मुल्यमापन पाहणीचे क्षेत्रीय काम श्री. के.एस.चव्हाण सांख्यिकी अधिकारी, श्री. पी.बी.कुदळे संशोधन सहाय्यक व श्री. आर.एस. पवार अन्वेषक यांनी पुर्ण केले असून अहवाल लिहिण्याचे काम श्री. एस.डी.बिराजदार उपसंचालक (एक्षेविका) यांचे मार्गदर्शनाखाली पुर्ण केलेले आहे.

सदर मुल्यमापन पाहणी अहवाल, पशुसंवर्धन योजनांची आखणी व अंमलबजावणी करणारे अधिकारी, आदिवासी विकास विभागातील संबंधित अधिकारी व कर्मचारी यांना उपयोगी पडेल अशी अपेक्षा आहे.

दिनांक 30.8.2005
ठिकाण पुणे

(वाय.पी.एस.तोमर)
आयुक्त
आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था
महाराष्ट्र राज्य, पुणे

प्रकरण १

सर्वेक्षणाचा उद्देश

पशुसंवर्धन विभागामार्फत राबविण्यांत येणा-या वेगवेगळया योजने अंतर्गत असलेल्या वैयक्तिक लाभाच्या योजनांचे मूल्यमापन करण्याकरीता निश्चित केलेले उद्देश खालीलप्रमाणे आहेत.

१. योजनाबाबत आदिवासीमध्ये कितपत जागरुकता आहे.

२. योजनांची अंमलबजावणी करताना योजनांचे संनियंत्रण प्रभावीपणे केले जाते का ? ते पाहणे.

३. योजनांच्या अंमलबजावणीमुळे आदिवासी कुटुंबांच्या सामाजिक-आर्थिक स्थितीमध्ये झालेल्या परिणामांची पाहणी करणे

४. योजना अंमलबजावणीतील त्रुटी शोधणे व योजनेचा हेतू साध्य होण्यासाठी उपाय सुचविणे

प्रकरण-२

कार्य पध्दती

आदिवासी उपयोजना क्षेत्रामध्ये पशुसंवर्धन विभागातर्फे राबविण्यांत आलेल्या वैयक्तिक लाभाच्या योजनांचे मुल्यमापनाकरिता लागणारी माहिती गोळा करण्यासाठी प्रपत्र-१ व प्रपत्र २ निश्चित केली होती.

प्रपत्र क्रं. १

योजना कार्यान्वित करणा-या यंत्रणेकडून प्रपत्र १ मध्ये माहिती घेण्यांत आली आहे. प्रपत्रात घेण्यांत आलेली माहिती खालीलप्रमाणे

१. साथीचे रोग- घटसर्प, फऱ्या, खुरी याबाबतची माहिती

२. मागील तीन वर्षात वाटप केलेल्या पशुधनांची माहिती .

प्रपत्र क्रं. २

योजनेपासून लाभार्थ्यांना झालेल्या फायदयाची माहिती प्रपत्र २ मध्ये घेण्यांत आली आहे. प्रपत्रात घेण्यांत आलेली माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

१. लाभधारकांस योजनेबाबतची माहिती कोणाकडून मिळाली.

२. लाभधारकाकडे असलेले एकूण पशुधन

३. लाभधारक करीत असलेल्या व्यवसायाबाबतची माहिती.

४. लाभधारकाकडे असलेल्या बागायत व जिरायत क्षेत्राबाबतची माहिती.

५. लाभधारकांच्या उत्पन्नाबाबतची माहिती.

६. लाभधारकांस उपलब्ध असलेल्या पशुवैद्यकिय सोयी सुविधाबाबतची माहिती .

मुल्यमापनासाठी कराव्या लागणा-या सर्वेक्षणाचे काम खालील पथकाकडून करण्यांत आले आहे.

१. पथक प्रमुख श्री. के.एस.चव्हाण सांख्यिकी अधिकारी

२. श्री.पी.बी.कुदळे संशोधन सहाय्यक व

३. श्री.आर.एस.पवार अन्वेषक

आदिवासी क्षेत्रातील सर्वच जिल्हयातील योजनांचे सर्वेक्षणकरणे शक्य नाही म्हणून अमरावती, नांदेड, चंद्रपूर, ठाणे, व नंदूरबार या पाच जिल्हायातील योजनांचे (लाभार्थ्यांचे) मुल्यमापनाचे काम हाती घेण्यांत आले.

सदर पथकाने पाच जिल्हयात केलेल्या सेर्वेक्षणाची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

तक्ता क्रं. २.१

जिल्हा, तालुका व प्रकल्पनिहाय मुल्यमापन अहवालासाठी हाती घेण्यांत आलेल्या गावांची संख्या व लाभार्थी संख्या दर्शविणारा तक्ता.

अ. क्र.	जिल्हा	एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प	तालुका	सर्वेक्षण अहवालासाठी निवडलेल्या	
				गावाची संख्या	लाभार्थी संख्या
१.	अमरावती	धारणी	धारणी	२३	८८
			चिखलदरा	३	१२
२.	नांदेड	किनवट	किनवट	११	८१
३.	चंद्रपूर	चंद्रपूर	राजूरा	८	९६
४.	ठाणे	जव्हार	मोखाडा	१२	४५
५.	नंदूरबार	तळोदा	धडगांव	८	४७
एकुण				**६५**	**३६९**

सदर पथकाने ६५ गावांतील ३६९ लाभधारकांशी प्रत्यक्ष चर्चा करुन प्रपत्र १ मध्ये माहिती घेतली आहे. घेण्यात आलेली माहिती खालील योजनांची आहे.

१. दुभत्या जनावरांचा पुरवठा

२. आदिवासींना पैदासी वळू/ रेडे यांचा पुरवठा

३. नर वासरे (गोऱ्हे) वाटप

४. तलंगाचे गट वाटप

५. शेळी गट वाटप :-

सदर योजने अंतर्गत लाभ घेतलेल्या लाभधारकांची यादी संबंधित पंचायत समिती मधील पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार) यांचेकडून घेण्यांत आली. यादीतील लाभधारकांचे उत्पन्न, साक्षरता, जमीन धारणा, त्यांच्याकडे असलेले पशुधन व वाटप केलेले पशुधन, पशुवैद्यकिय

सुविधा इत्यादीबाबतची माहिती प्रत्यक्ष लाभधारकांशी चर्चा करुन प्रपत्र -२ मध्ये संकलीत केली आहे.

पशुसंवर्धन विभागातंर्गत जि.प. व राज्य योजनाक्षेत्रातील अधिका-याकडून राबविण्यात येत असलेल्या वैयक्तिक लाभांच्या योजनांची माहिती

१) दुभत्या जनावराचां पुरवठा

आदिवासी लाभधारकांस दुधाळ जनांवरे ५०/. अनुदानावर वाटप करण्यांत येतात. उर्वरित ५०/. रक्कम लाभार्थी स्वतः भरतो किंवा बँकेकडून कर्ज रुपाने देण्यांत येते. जनावरांच्या किंमती नाबार्डने ठरवून दिलेल्या दरानुसार असतात. गाय- १४,०००/- व म्हैस १६,०००/- या किंमतीच्या मर्यादेत गायीसाठी ५० /. अनुदान रु. ७०००/- व म्हशीसाठी अनुदान रु. ८०००/- या मर्यादेत दोन दुभत्या जनावरांसाठी अनुदान देण्यांत येते. खरेदी किंमतीच्या २.२५ /. विम्याचा हप्ता भरुन एका गाईसाठी रु. ३१५/- व एका म्हैशीसाठी रु. ३६०/- या प्रमाणे १०० /. अनुदानावर विमा उतरविण्यांत येतो. पहिले दुभते जनावर वाटप केल्यानंतर गाय/म्हैस दुध देण्याचे प्रमाण कमी होण्यापुर्वी किंवा सहा महिन्यांच्या आत दुसरे दुभते जनावर वाटप करण्यांत येते.

पात्रतेच्या अटी :-

१. लाभधारक हा आदिवासी असणे आवश्यक.

२. १-५-२००१ या दिनांका नंतर लाभार्थ्याना दोन पेक्षा जास्त हयात मुले नसावीत.

३. योजनेच्या एकूण लाभार्थ्यापैकी ३३ /. महिला लाभार्थी असावेत.

कार्यान्वीन यंत्रणा :-

जिल्हास्तरावर :- जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जि.प.

तालुकास्तरावर :- पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार), पंचायत समिती

२) शेळीगट वाटप

नाबार्डच्या प्रचलीत दरानुसार १० शेळया + १ बोकड असा गट आदिवासी लाभार्थ्यांना ५० /. अर्थसहाय्यावर देण्यांत येतो. उर्वरित रक्कम बँकेकडून कर्ज रुपाने उपलब्ध करुन देण्यांत येते किंवा लाभार्थी स्वतः रक्कम भरतात. शेळी गटांचा ३ वर्षाचा विमा उतरविण्यांत येतो.

शेळी गटांच्या किंमतीचा तपशिल		
अ.क्र.	**तपशील**	**किंमत रुपये**
१.	प्रति बोकड २४०० प्रमाणे १ बोकड	२४००/-
२	प्रती शेळी २१०० प्रमाणे १० शेळया	२१०००/-

शेळी गटांच्या किंमतीचा तपशिल		
अ.क्र.	तपशील	किंमत रुपये
३	शेड व साहित्य	२२५/-
४	विमा अनुदान २२५/- दराने ३ वर्षाकरीता	१५८०/-
५	बोकडासाठी खाद्य प्रतिदिन ३०० ग्रॅम प्रतिकिलो रु.८००/- दराने १ वर्षाकरीता.	६६०/-
६	एका शेळीकरीता खाद्य प्रतिदिन २०० ग्रॅम १०शेळयाकरीता ६ महिन्यासाठी प्रति किलो रु.६.०० प्रमाणे	२१६०/-
७	एकुण	२८०२५/-

सदर रक्कमेच्या ५०%. म्हणजे रु. १४०१८/- अनुदान लाभधारकांस देण्यांत येते.

पात्रतेच्या अटी :-

१. लाभधारक हा आदिवासी असणे आवश्यक.

२. लाभधारक हा दारिद्रय रेषेखालील असावा.

कार्यान्वीन यंत्रणा :-

जिल्हास्तरावर :- जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जि.प.

तालुकास्तरावर :- पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार), पंचायत समिती

३) तलंगाचे गट वाटप

आदिवासी लाभार्थ्यास रोजगार उपलब्ध होवून त्यांच्या उत्पन्नात वाढ व्हावी, आहारात मांस व अंडी यांचा समावेश होवून त्यांना प्रथिनयुक्त आहार मिळावा या उदेदशाने तलंगाचे गट वाटप (१० पिल्ले १ नर) हि योजना सुरु करण्यांत आली. ८ ते १० आठवडे वयांचे (१० तलंगा व १ नर कोंबडा) गट ५०%. अनुदानावर वाटप करण्यांत येतात. एका गटांची किंमत रुपये ८००/- असून त्यापैकी ५०%. अनुदान देण्यांत येते. उर्वरित ५०%. रक्कम लाभधारकांना स्वत: किंवा बँकेकडून कर्ज मंजूर करुन देण्यांत येते.

पात्रतेच्या अटी :-

१. लाभधारक हा आदिवासी असणे आवश्यक.

२. लाभधारक हा दारिद्रय रेषेखालील असावा.

कार्यान्वीन यंत्रणा :-

जिल्हास्तरावर :- जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जि.प.

तालुकास्तरावर :- पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार), पंचायत समिती

४) नर वासरे खरेदीसाठी अनुदान

या योजनेमध्ये नंदूरबार जिल्हयातील अक्कलकुवा व धडगांव तालुक्यातील आदिवासी लाभार्थ्यांना प्रथम तीन वासरे खरेदी करण्यासाठी प्रत्येकी रु. १०००/- ५०%. अनुदान दिले जाते. वासरे २ ते ३ वर्षात मोठी झाल्यानंतर ती विकून आर्थिक फायदा मिळवता येतो. तसेच ती वासरे शेतीकामासाठी पण वापरता येतात. दुस-या वेळेस परत त्याच लाभार्थ्यास २ वासरे खरेदीसाठी रुपये २०००/- पर्यत अनुदान दिले जाते. तथापी एकूण अनुदान रु. ५०००/- मर्यादे पर्यत असते.

पात्रतेच्या अटी :-

१. लाभधारक आदिवासी असणे आवश्यक.

२. लाभधारक हा दारिद्रय रेषखालील असावा.

कार्यान्वीन यंत्रणा :-

जिल्हास्तरावर :- जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जि.प.

तालुकास्तरावर :- पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार), पंचायत समिती

५) आदिवासीना पैदासी वळूचा पुरवठा

आदिवासीना पैदासी वळूचा पुरवठा ही योजना राज्य शासन पुरस्कृत असून या योजनेअंतर्गत १०० %. अनुदानावर पैदांशी वळूचा पुरवठा केला जातो. आदिवासी भागात दुध उत्पादन वाढविणे स्थानिक अनुषंगिक सुधारणा घडवून दुग्ध व्यवसायात वाढ करुन स्वयंरोजगार निर्मीती करणे असे या योजनेचे उदिदष्ट आहे. या योजने अंतर्गत पुरवठा केलेल्या वळूपासून किती नैसर्गिक संभोग झाले, त्यापासून किती सुधारीत / संकरित वासरे जन्मास आली. याबाबतची माहिती किमान तीन वर्ष, संबंधित लाभधारकाने जवळच्या पशुवैद्यकिय अधिका-यांस देणे अपेक्षित आहे. त्यानंतर संबधित वळू त्या लाभधारकांचे मालकीचा होतो. त्यामुळे तीन वर्षानंतर लाभधारक या वळूचा वापर नैसर्गिक संभोग किंवा शेती कामासाठी करु शकतो.

पात्रतेच्या अटी :-

१. लाभधारक हा आदिवासी असणे आवश्यक

२. लाभधारक हा दारिद्रय रेषेखालील असावा.

कार्यान्वीन यंत्रणा :-

जिल्हास्तरावर :- जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जि.प.

तालुकास्तरावर :- पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार), पंचायत समिती

६) तोंडाचे व पायाचे रोगावर (लाळया व खुरकुत) नियंत्रण ठेवण्यासाठी अर्थसहाय्य

लाळया खुरकूत या संसर्गजन्य रोगापासून दुधाळ जनावरांना दुध देण्यांच्या क्षमतेवर व शेतीचे काम करणारे बैलांच्या काम करण्याच्या क्षमतेवर विपरीत परिणाम होऊन त्याची काम करण्यांची क्षमता कमी होते. त्यांना रोगाचां जास्तीत जास्त प्रादुर्भाव झाला तर तो कायमचा नाहीसा होऊ शकतो. त्यामुळे शेतक-यांचे व मजूरांचे आर्थिक नुकसान होते. त्यासाठी जनांवरांना वर्षातून दोन वेळा लस देणे आवश्यक आहे. लसीकरणांचा खर्च आदिवासींना परवडत नसल्यामुळे १०० %. अनुदानावर आदिवासी लाभधारकांच्या जनावराना लसीकरण करण्याकरिता ही योजना राबविण्यात येते.

पात्रतेच्या अटी :-

१. लाभधारक आदिवासी असणे आवश्यक.

२. लाभधारक हा दारिद्रय रेषेखालील असावा.

कार्यान्वीन यंत्रणा :-

जिल्हास्तरावर :- जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जि.प.

तालुकास्तरावर :- पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार), पंचायत समिती

७) पशुवैद्यकिय संस्थाना औषध पुरवठा / शेळयां-मेंढयांना जंतूनाशक औषधे पुरविणे

लाभार्थ्याच्या शेळया मेंढयांना जंतुनाशक औषध पाजून त्यांच्या पशुधनाचे संरक्षण करण्यासाठी योजना राबविण्यात येते. यात प्रत्येक शेळी/मेंढीस रु. १०/- प्रमाणे औषध पाजण्यांसाठी मदत केली जाते.

पात्रतेच्या अटी :-

१. लाभधारक हा आदिवासी असणे आवश्यक.

२. लाभधारक हा दारिद्रय रेषेखालील असावा.

कार्यान्वीन यंत्रणा :-

जिल्हास्तरावर :- जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जि.प.

तालुकास्तरावर :- पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार), पंचायत समिती

८) पशुस्वास्थ मोहिमा वासरांचे मेळावे आणि सामुहिक प्रशिक्षण

पशुवैद्यकिय संवर्धनाचा विकास होण्यासाठी प्रचारार्थ , शिबीरे, वासरांचे मेळावे आयोजित करण्यांत येतात. या शिबीरात आजुबाजूच्या परीसरातील जनावरांना मोफत औषधोपचार, वंधत्व (वांझपणा) तपासणी, औषधोपचार, शस्त्रक्रिया, संकरीत वासरांना जंतनाशक औषध पाजणे, गावठी वळूचे खच्चीकरण करणे, गर्भपात तपासणी इ. कार्यक्रम करुन पशुसंगोपणाबददल तांत्रिक माहिती देण्यांत येते. शिबीरांत विविध रोगाबाबत शेतक-यांचे

मनात असलेले गैरसमज दुर केले जातात. शेतक-यांना उत्तेजन देण्यांसाठी वासरांच्या मेळाव्यात, उत्कृष्ठ प्रकारच्या वासरांना बक्षिस दिले जाते. तसेच पशुपालन योजना,पशु आरोग्य, यासंबधीची माहिती देण्याकरीता ३ दिवसाचे प्रशिक्षण देण्यांत येते. प्रति प्रशिक्षणार्थ्यास प्रतिदिन रु. १०/- प्रमाणे ३ दिवसाचे ३०/- रुपये ४० लाभधारकांना रुपये १२००/- एका प्रशिक्षणांचा खर्च, प्रति कार्यक्रम मोहिमेस रुपये ८००/- आणि प्रति वासरांच्या मेळांव्यांस रुपये ५०० प्रमाणे खर्च करण्यांत येतो.

पात्रतेच्या अटी :-

१. लाभधारक हा आदिवासी असावा

२. लाभधारक हा दारिद्रय रेषेखालील असावा.

कार्यान्वीन यंत्रणा :-

जिल्हास्तरावर :- जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जि.प.

तालुकास्तरावर :- पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार), पंचायत समिती

९) पशुधन पर्यवेक्षक प्रशिक्षण

आदिवासी विद्यार्थ्यांना माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण झाल्यावर एक वर्षाचे पशुधन पर्यवेक्षक प्रशिक्षण पुर्ण करण्यासाठी विद्यावेतन दिले जाते. हा अभ्यासक्रम कृषी विद्यापीठांतंर्गत घेण्यांत येतो. विद्यावेतन दरमहा रु. १००/- प्रमाणे ९ महिने व उर्वरित महिन्यासाठी दरमहा रुपये २००/- प्रमाणे दिले जाते.

पात्रतेच्या अटी :-

१. लाभधारक आदिवासी असणे आवश्यक.

२. लाभधारक हा दारिद्रय रेषेखालील असावा.

कार्यान्वीन यंत्रणा :-

जिल्हास्तरावर :- जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जि.प.

तालुकास्तरावर :- पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार), पंचायत समिती

१०) बदकांचे गट वाटप

या योजने अंतर्गत नागपूर, भंडारा व चंद्रपूर जिल्हयातील अनुसूचित जमाती व आर्थीकदृष्टया दुर्बल घटकांतील लाभार्थ्यांना प्रत्येकी ६ बदके व एक नर बदक खाद्यासहित ५० %. अनुदानावर पुरविला जातो. एका गटाची किंमत रुपये ६००/- असून त्यावर वस्तू स्वरुपात ५०%. अनुदान दिले जाते. या योजनेमध्ये जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जिल्हा परीषद नागपूर, भंडारा व गडचिरोली यांचे अधिपत्याखालील पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार) लाभार्थ्याची निवड करतात. बदकांची एक दिवसाची पिल्ले हिस्सारघाट बंगलोर येथून आणून

वाढविण्यांत येतात. व व्यवस्थापक मध्यवर्ती अंडी उबविणे केंद्र नागपूर यांचेद्वारे लाभार्थ्यांना बदकांचे गट वाटण्यांत येतात.

विदर्भामध्ये भंडारा / गडचिरोली जिल्हयामध्ये धरणाचे क्षेत्रामध्ये मोठया प्रमाणात गोगलगाईची संख्या आढळून येते. या गोगलगाईचा फॅसिओलेसीस (fasciolasis) नावाचा आजार पाळीव प्राण्यामध्ये विशेषत: गाई / म्हशी / शेळया/ मेंढया मध्ये मोठया प्रमाणात लागन झाल्याचे आढळून येते. त्या आजारपणामुळे प्राण्याचे लिव्हर खराब होवून जनावरे दगावतात. यावर उपाय म्हणून हा आजार पसरविणा-या गोगलगाईचा बंदोबस्त व्हावा या उद्देशाने बदक पालन ही योजना राबविण्यांत येते. या शिवाय बदकाची अंडी / मांस यांचे विक्रीतून अर्थाजन व्हावे. याशिवाय त्यांनी स्वत:च्या कुटुंबामध्ये खाण्यासाठी जरी अंडी / मांस वापरले तरी त्यामधून काही प्रमाणात आदिवासी कुटुंबाचा कुपोषणापासून बचाव होतो.

पात्रतेच्या अटी :-

१. लाभधारक आदिवासी असणे आवश्यक.

२. लाभधारक हा दारिद्रय रेषेखालील असावा.

कार्यान्वीन यंत्रणा :-

जिल्हास्तरावर :- जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जि.प.

तालुकास्तरावर :- पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार), पंचायत समिती

११) कृत्रिम रेतन सुविधाचे बळकटीकरण

कृत्रिम रेतन सुविधाच्या योजनेबाबत, आदिवासी क्षेत्रातील लोकांना लाभ देण्याकरीता त्यांना आवश्यक असणाऱ्या आरोग्य सुविधा या पशुवैद्यकिय योजने मार्फत पुरविण्यांत येतात. संकरीत पैदास निर्मीतीच्या कार्यक्रमांसाठी कृत्रिम रेतन पुरविण्यांची सुविधा पशुवैद्यकिय संस्थेतून आदिवासी लाभधारकांस पुरविण्यांत येते.

पात्रतेच्या अटी :-

१. लाभधारक हा आदिवासी असावा

२. लाभधारक हा दारिद्रय रेषेखालील असावा.

कार्यान्वीन यंत्रणा :-

जिल्हास्तरावर :- जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जि.प.

तालुकास्तरावर :- पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार), पंचायत समिती

१२) विशेष केंद्रीय सहाय्यामधून आदिवासीकडील दुधाळ जनावरांना खाद्य पुरवठा

या योजनेखाली एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम किंवा तत्सम योजनेखाली दारिद्रय रेषेखाली ज्या आदिवासी लाभधारकांना दुधाळ जनावरांचे वाटप केले आहे. त्या जनावरांचे पोषणासाठी १०० टक्के अनुदानावर खाद्य दिले जाते. ही योजना आदिवासी उपयोजनेतील सर्व आदिवासी जिल्हयामध्ये राबविण्यांत येते.

या योजनेखाली लाभार्थ्याला देण्यांत आलेल्या दुधाळ जनावरांचे वाटप झाल्यानंतर सुरवातीस १५० दिवसासाठी रोज ४ किलो प्रमाणे ६०० किलो खाद्य दिले जाते. पहिले दोन महिने भाकड काळात गायीसाठी १५० किलो व म्हशींना २२५ किलो खाद्य दिले जाते. या व्यतिरिक्त प्रत्येक जनावरास लाळ खुरकूत लसीच्या २ मात्रा जंत प्रतिबंधक औषधे इत्यादीकरीता रु. ५०/- प्रती दुधाळ जनावरांस देण्यांत येतात.

जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जिल्हा परिषद हे या योजनेचे अंमलबजावणी अधिकारी असून ते योजनेची अंमलबजावणी करण्यापूर्वी जुन्या लाभधारकाकडील दुधाळ जनावरांना चालू वर्षी लागणा-या खाद्य पुरवठयांचा आढावा घेतात. तो घेत असतांना लाभधारकाकडील गायी, भाकड किंवा गाभण किती आहेत. याचा अहवाल संबधित पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार), पंचायत समिती यांचे कडून घेतला जातो. लाभार्थ्याकडील जुन्या दुधाळ जनावरांना खाद्य पुरवठा प्राधान्याने केला जाईल असे पाहिले जाते.

नवीन आदिवासी लाभार्थ्याची निवड करतांना प्रकल्प संचालक जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा यांचेशी संपर्क साधून कोणत्या आदिवासी लाभधारकांस जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणेद्वारे दुधाळ जनावरे वाटप करण्यांत येत आहेत. याची माहिती मिळवली जाते. या आधारे संबधित लाभार्थ्याशी संपर्क साधून त्यांना या योजनेत समाविष्ठ करुन घेतले जाते आणि त्यांचेकडील दुधाळ जनावरांना खाद्य पुरवठा करण्यांत येतो.

पात्रतेच्या अटी :-

१. लाभधारक आदिवासी असणे आवश्यक

२. लाभधारक हा दारिद्रय रेषेखालील असावा.

कार्यान्वीन यंत्रणा :-

जिल्हास्तरावर :- जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जि.प.

तालुकास्तरावर :- पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार), पंचायत समिती

पशुसंवर्धन विभागांतर्गत १९९९-२००० ते २००३-०४ या पाच वर्षातील आदिवासी उपयोजना, आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील उपयोजना, विशेष केंद्रीय सहाय्य योजना याकरीता उपलब्ध तरतुद व झालेला खर्च यांची माहिती आयुक्त, पशुधनसंवर्धन पुणे यांच्याकडून घेण्यांत आली असून वर्षनिहाय तरतुद व खर्चाची माहिती खालीलप्रमाणेआहे.

तक्ता क्रं. २.२

सन १९९९-२००० ते २००३-०४ या पाच वर्षातील अर्थसंकल्पिय तरतुद व झालेला खर्च (खर्चाची टक्केवारी) दर्शविणारा तक्ता.

(रुपये लाखात)

अ. क्र.	वर्ष	योजनेचे नांव							
		आदिवासी उपयोजना		आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील योजना		विशेष केंद्रीय सहाय्य योजना		एकूण	
		तरतुद	खर्च	तरतुद	खर्च	तरतुद	खर्च	तरतुद	खर्च
१.	१९९९-२०००	२७५.९३	२६८.६२ ८६.४८%	१३८.८०	१२९.९४ ९६.३२%	४६.९७	४३.६६ ९५.९५%	४६१.७०	४४२.२२
२.	२०००-२००१	४१५.६४	३४९.०७ ९३.६२%	१३१.१२	९७.८७ ७४.६४	१५९.७७	१३४.८५ ८४.४०%	७०६.५३	५८१.७९
३.	२००१-२००२	२६८.०२	२६८.०२ १००.००%	६२.३०	५८.१७ ९३.१७%	१३६.५९	१२०.२४ ८८.०२%	४६६.९१	४४६.४३
४.	२००२-२००३	८९.३०	७३.६० ८२.४२%	६०.२४	५२.४५ ८७.०७%	१०६.१६	९७.११ ९१.४८	२५५.७०.	२२३.१६
५.	२००३-२००४	१२६.१३	१०४.४० ८२.७७%	८५.७६	७८.५४ ९१.५८%	३२.९५	३१.०१ ९४.११	२४४.८४	२१३.९५
	एकुण	११७५.०२	१०६३.७१ ९०.५३%	४७८.२२	४१६.९७ ८७.१९%	४८२.४४	४२६.८७ ८८.४८	२१३५.६८	१९०७.५५ ८९.३२%

वरील तक्त्यावरुन दिसून येते की, आदिवासी उपयोजने अंतर्गत केलेली तरतुद रु.११७५.०२ लाख व खर्च रु.१०६३.७१ आहे. खर्चाची टक्केवारी ९०.५३ टक्के आहे.

विशेष केंद्रीय सहाय्य योजनेअंतर्गत केलेली तरतूद रु.४८२.४४ असून खर्च रु.४२६.८७ इतका झालेला आहे. खर्चाची टक्केवारी ८८.४८ इतकी आहे.

प्रकरण ३

मुल्यमापन सर्वेक्षणाचे पृथ:करण

सर्वेक्षणात आढळून आलेल्या पाहणीचे अनुषंगाने योजनेचा तपशिल खालीलप्रमाणे आहे.

६५ गावातील ३६९ लाभधारकांची योजनानिहाय माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

तक्ता क्रं. ३.१.

योजनानिहाय माहितीचा तक्ता

अ. क्र.	योजनेचे नांव	पशुधन								
		गाई संख्या	म्हैस संख्या	वळू संख्या	रेडे संख्या	नर वासरे संख्या	शेळी गट	तलंग गट	एकूण	टक्केवारी
१.	दुधाळ जनावरांचे वाटप	१०	३१	--	--	--	--	--	४१	११
२.	आदिवासींना पैदासी वळू / रेडे यांचा पुरवठा	--	--	१०	२	--	--	--	१२	३
३.	शेळी गट वाटप	--	--	--	--	--	२७	--	२७	७
४.	नर वासरे वाटप	--	--	--	--	४६	--	--	४६	१३
५.	तलंगाचे गट वाटप	--	--	--	--	--	--	२४३	२४३	६६
	एकुण	**१०**	**३१**	**१०**	**२**	**४६**	**२७**	**२४३**	**३६९**	**१००**

एकूण ३६९ लाभधारकामध्ये ४१ लाभार्थ्यांना दुधाळ जनावरांचे, १२ लाभार्थ्यांना पैदासी वळू, रेडे, २७ लाभार्थींना शेळी गट, ४६ लाभार्थींना नर वासरे तर २४३ लाभार्थींना तलंगगट वाटप केलेले आहे.

माहिती कोणाकडून मिळाली

तक्ता क्रं. ३.२

योजनेची माहिती कोणाकडून मिळाली याबाबतची माहिती दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जिल्हा	प्रकल्प	योजनेची माहिती कोणाकडून मिळाली.				
			सामाजिक कार्यकर्ते	ग्रामसेवक	पशुधन पर्यवेक्षक	सहकारी संस्था	एकूण
१.	अमरावती	धारणी	८४	१५	१	--	१००
२.	नांदेड	किनवट	२३	२३	२२	१३	८१
३.	चंद्रपूर	चंद्रपूर	७८	१३	--	५	९६
४.	ठाणे	जव्हार	४०	२	३	--	४५
५.	नंदूरबार	तळोदा	४७	--	--	--	४७
एकुण			**२७२**	**५३**	**२६**	**१८**	**३६९**
टक्केवारी			**७४%**	**१४%**	**७%**	**५%**	**१००%**

वरील तक्त्यावरुन असे दिसून येते की, एकूण ३६९ लाभधारकापैकी २७२ (७४ %) लाभधारकांना सामाजिक कार्यकर्ता यांचेकडून ५३ (१४ %) लाभधारकांना ग्रामसेवकाकडून २६ (७ %) लाभधारकांना पशुधन पर्यवेक्षकाकडून तर १८ (५ %) लाभधारकांना सहकारी संस्थाकडून योजनेविषयीची माहिती मिळालेली आहे.

सर्वेक्षण केलेल्या लाभधारकांची जमातनिहाय माहिती

तक्ता ३.३

सर्वेक्षण केलेल्या लाभधारकांची जिल्हानिहाय, तालुकानिहाय व जमातनिहाय माहिती दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जिल्हा	तालुका	जमातीचे नांव													
			कोरकू	गोंड	आंध	भिल्ल	कोलाम	प्रधान	वारली	म.कोळी	कोकणा	क.ठाकूर	म.ठाकूर	पावरा	एकूण	टक्केवारी
१.	अमरावती	धारणी	८४	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	८४	२३
२.		चिखलदरा	--	१६	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	१६	४
३.	नांदेड	किनवट	--	३०	३९	६	६	--	--	--	--	--	--	--	८१	२२
४.	चंद्रपूर	राजूर	--	७१	--	--	२०	५	--	--	--	--	--	--	९६	१२
५.	ठाणे	मोखाडा	--	---	--	--	--	--	१६	१४	८	६	१	--	४५	१३
६.	नंदूरबार	धडगांव	--	--	--	३६	--	--	--	--	--	--	--	११	४७	१३
	एकुण		**८४**	**११७**	**३९**	**४२**	**२६**	**५**	**१६**	**१४**	**८**	**६**	**१**	**११**	**३६९**	**१००**
	टक्केवारी		**२३**	**३२**	**११**	**११**	**७**	**१**	**४**	**४**	**२**	**२**	**-**	**३**	**१००**	**-**

एकूण ३६९ लाभधारकामध्ये सर्वात जास्त ११७ गोंड, ८४, कोरकू, ४२, भिल्ल, ३९ आंध तर सर्वात कमी १ म.ठाकूर या जमातीचे लाभार्थी सर्वेक्षणात घेतले असून जिल्हानिहाय लाभार्थी अमरावती जिल्हयातील १०० (२७%), नांदेड जिल्हयातील ८१ (२२%), चंद्रपूर जिल्हयातील ९६ (२६%), ठाणे जिल्हयातील ४५ (१२%), नंदूरबार जिल्हयातील ४७ (१३%) याप्रमाणे आहेत.

तक्ता ३.४

सर्वेक्षण केलेल्या लाभधारकांची जिल्हा व तालुकानिहाय मुख्य व्यवसायानुरुप माहिती

अ. क्र.	जिल्हा	तालुका	लाभार्थी संख्या	मुख्य व्यवसाय					
				शेती	शेत मजुरी	किराणा दुकान	टेलरिंग	नोकरी	एकूण
१.	अमरावती	धारणी	८४	६६	१७	१	०	०	८४
२.		चिखलदरा	१६	९	७	०	०	०	१६
३.	नांदेड	किनवट	८१	३९	४१	१	०	०	८१
४.	चंद्रपूर	राजूर	९६	५९	३६	०	१	०	९६
५.	ठाणे	मोखाडा	४५	२८	१६	०	०	१	४५
६.	नंदूरबार	धडगांव	४७	४७	०	०	०	०	४७
	एकुण		**३६९**	**२४८**	**११७**	**२**	**१**	**१**	**३६९**
	* **टक्केवारी**			**६७%**	**३२%**	**१%**	**-**	**-**	**१००**

(* मुख्य व्यवसाय करणाऱ्या लाभार्थ्यांची एकूण लाभधारकांशी टक्केवारी)

एकूण ३६९ लाभधारक आहेत. त्यापैकी २४८ (६७%) लाभधारकांचा शेती हा मुख्य व्यवसाय आहे. ११७ (३२%) लाभधारकांचा शेतमजुरी हा मुख्य व्यवसाय आहे. १ टक्का लाभधारकांचा मुख्य व्यवसाय किराणा दुकान, एका लाभार्थ्याचे टेलरिंग व एका लाभार्थ्यांचा नोकरी हा मुख्य व्यवसाय आहे.

३६९ लाभधारकांपैकी एकूण ५२ लाभधारक दुय्यम व्यवसाय करीत असून यापैकी ४३ लाभधारक शेतमजुरी हा दुय्यम व्यवसाय करीत आहेत. ५ लाभधारकांचा दुग्ध व्यवसाय हा दुय्यम व्यवसाय आहे. तर प्रत्येकी १ लाभधारकाचा शेती, टेलरिंग, नोकरी,पशुपालन हे व्यवसाय आहेत.

तक्ता ३.५

सर्वेक्षण केलेल्या लाभधारकांची जिल्हा व तालुकानिहाय दुय्यम व्यवसायानुरुप माहिती

अ. क्र.	जिल्हा	तालुका	लाभार्थी संख्या	दुय्यम व्यवसाय						
				शेती	शेत मजुरी	दुग्ध व्यवसाय	टेलरिग	नोकरी	पशु पालन	एकूण
१.	अमरावती	धारणी	८४	०	५	५	१	१	०	१२
२.		चिखलदरा	१६	०	१	०	०	०	०	१
३.	नांदेड	किनवट	८१	०	०	०	०	०	१	१
४.	चंद्रपूर	राजूर	९६	०	४	०	०	०	०	४
५.	ठाणे	मोखाडा	४५	१	८	०	०	०	०	९
६.	नंदूरबार	धडगांव	४७	०	२५	०	०	०	०	२५
	एकुण		**३६९**	**१**	**४३**	**५**	**१**	**१**	**१**	**५२**

जमीनधारणा

सर्व्हेक्षणात पाहणी केलेल्या लाभधारकाकडे असलेल्या जमिनीबाबतची माहिती घेण्यात आली असून त्याची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

तक्ता क्र.३.६

जिल्हा व तालुकानिहाय लाभार्थ्यांची जमीनधारणा दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जिल्हा	तालुका	भूमीहिन लाभार्थी संख्या	जमिनीच्या क्षेत्रानुसार लाभार्थीकडे असणाऱ्या जमिनीची वर्गवारी				एकूण लाभधारक (४+८)
				१ ते ५ एकर	६ ते १० एकर	१० एकर च्या पुढे	एकूण	
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१.	अमरावती	धारणी	१९	५५	६	४	६५	८४
		चिखलदरा	७	७	२	-	९	१६
२.	नांदेड	किनवट	४१	२६	११	३	४०	८१
३.	चंद्रपूर	राजूरा	३७	४५	११	३	५९	९६
४.	ठाणे	मोखाडा	१६	२०	९	-	२९	४५
५.	नंदूरबार	धडगांव	-	४४	३	-	४७	४७
	एकूण		**१२०**	**१९७**	**४२**	**१०**	**२४९**	**३६९**
	टक्केवारी		**३३%**	**५३%**	**११%**	**३%**	**६७%**	**१००%**

उपरोक्त तक्त्यावरुन असे दिसून येते की, पाहणीतील एकूण लाभार्थ्यापैकी ३३% लाभार्थी भूमीहीन आहेत. लाभार्थ्यांकडे असलेल्या जमिनीचा विचार केला असता असे दिसून येते की, ५ एकरापर्यंत जमीनधारण करणारे लाभार्थी सर्वात जास्त म्हणजे १९७ (५३%) असून, त्यापेक्षा जास्त जमीन असणारे लाभार्थी ५२ (१४%) आहेत.

मूल्यमापनासाठी हाती घेण्यात आलेल्या लाभधारकांकडील बागायत व जिरायत क्षेत्राची माहिती

एकूण ३६९ लाभार्थीपैकी २४९ लाभार्थीकडे जमीन आहे. तर १२० लाभार्थींकडे जमीन नाही. म्हणजे ते भूमीहीन आहेत. जमीनधारकापैकी (२४९ लाभार्थीपैकी) १९५ (७८%) लाभार्थींची जमीन जिरायत आहे. तर ५४ (२२%) लाभार्थीची बागायत जमीन आहे. या ५४ लाभार्थ्यांमध्ये सर्वात जास्त ३३ लाभार्थी अमरावती जिल्हयातील असून सर्वात कमी म्हणजे १ लाभार्थी ठाणे जिल्हयातील आहेत. जिल्हानिहाय जिरायत व बागायत जमिनीची माहिती खालील तक्त्यात दिलेली आहे.

तक्ता क्र.३.७

जिल्हानिहाय भूधारक व भूमीहीन लाभार्थी, बागायत जमीन असणारे लाभार्थी याची माहित्ती दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जिल्हा	भूमीहिन लाभार्थी संख्या	जमीन असणाऱ्या लाभार्थीमध्ये जिरायत/बागायत जमीन असणाऱ्या लाभार्थीची संख्या व शेकडा प्रमाण					भूमीहीन व भूधारक एकूण लाभार्थी संख्या
			एकूण भूमीधारक संख्या	जिरायत भूधारक लाभार्थी संख्या	एकूण लाभार्थी संख्येशी टक्केवारी	बागायत भूधारक लाभार्थी संख्या	एकूण लाभार्थी संख्येशी टक्केवारी	
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१.	अमरावती	२६	७४	४१	५५%	३३	४५%	१००
२.	नांदेड	४१	४०	२९	७३%	११	२७%	८१
३.	चंद्रपूर	३७	५९	५२	६४%	७	१२%	९६
४.	ठाणे	१६	२९	२८	९७%	१	३%	४५
५.	नंदूरबार	-	४७	४५	९६%	२	४%	४७
	एकूण	**१२०**	**२४९**	**१९५**	**७८%**	**५४**	**२२%**	**३६९**
	टक्केवारी	**३३%**	**६७%**	**७८%**	-	**२२%**	-	**१००%**

सिंचन सुविधा वर्गीकरण

तक्ता क्र.३.८

उपलब्ध असलेल्या सिंचन सुविधाच्या प्रकारानुसार माहित्ती दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जिल्हा	तालुका	एकूण बागायत भूधारक लाभार्थी संख्या	सिंचन सुविधा				
				विहिर	नदी	कॅनॉल	तलाव	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१.	अमरावती	धारणी	३१	१५	११	३	२	३१
		चिखलदरा	२	१	१	-	-	२
२.	नांदेड	किनवट	११	११	-	-	-	११
३.	चंद्रपूर	राजूरा	७	६	-	-	१	७
४.	ठाणे	मोखाडा	१	१	-	-	-	१
५.	नंदूरबार	धडगांव	२	-	-	-	२	२
	एकूण		**५४**	**३४**	**१२**	**३**	**५**	**५४**
	टक्केवारी		-	**६३%**	**२२%**	**६%**	**९%**	**१००%**

एकूण २४९ भूधारक लाभार्थ्यापैकी १९५ लाभार्थींची जमीन जिराईत आहे. तर ५४ लाभार्थींची जमीन बागायत आहे. ५४ बागायत भूधारकापैकी ३४ (६३%) लाभधारकाचे विहिर, १२ (२२%) लाभधारकाचे नदी, ३ (६%) लाभधारकांचे कॅनॉल व ५ (९%) लाभधारकांचे तलावातील पाण्यावर सिंचन सुविधा उपलब्ध आहे.

साक्षरता

तक्ता क्रं. ३.९

लाभार्थींची जिल्हा व प्रकल्पनिहाय साक्षर व निरक्षरतेचे प्रमाण (टक्केवारी) दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जिल्हा	प्रकल्पांचे नांव	एकूण लाभार्थी	साक्षर		निरीक्षर	
				संख्या	टक्केवारी	संख्या	टक्केवारी
१.	अमरावती	धारणी	१००	६१	६१	३९	३९
२.	नांदेड	किनवट	८१	४१	५१	४०	४९
३.	चंद्रपूर	चंद्रपूर	९६	११	११	८५	८९
४.	ठाणे	जव्हार	४५	११	२४	३४	७६
५.	नंदूरबार	तळोदा	४७	७	१५	४०	८५
एकूण			**३६९**	**१३१**	**३६**	**२३८**	**६४**

एकूण ३६९ लाभार्थीमध्ये २३८ लाभार्थी ६४ ٪. निरक्षर असून १३१ लाभार्थी ३६ ٪. साक्षर आहेत. साक्षरतेचे प्रमाण अमरावती जिल्हयात जास्त असून त्या खालोखाल नांदेड, ठाणे,नंदूरबार जिल्हाचा क्रम लागतो. सर्वात कमी ११% साक्षरतेचे प्रमाण चंद्रपूर जिल्हयात आढळले आहे.

साक्षर लाभार्थ्याच्या शिक्षणाबाबतची माहिती

३६९ लाभार्थ्यापैकी १३१ लाभार्थी (३६ ٪.) साक्षर असून त्यामध्ये पहिली ते सातवी पर्यत शिकलेले ६७ लाभार्थी (५१ ٪.) आहेत. आठवी ते दहावी पर्यत शिकलेले ४७ लाभार्थी (३६ ٪.) आहेत. तर दहावीचे वर शिकलेले १७ लाभार्थी (१३٪.) आहेत. मुल्यमापनासाठी सर्वेक्षण केलेल्या लाभार्थींची शैक्षणिक पात्रतेनुसार वर्गवारी खालील तक्त्यात दिलेली आहे.

तक्ता क्रं. ३.१०

लाभार्थींची शैक्षणिक पात्रतेनुसार वर्गवारी दर्शविणारा तक्ता

अ.क्र	जिल्हा	तालुका	शैक्षणिक पात्रता वर्गवारी			
			पहिली ते सातवी	आठवी ते दहावी	दहावीचे वर	एकूण
१.	अमरावती	धारणी	२२	२२	१०	५४
		चिखलदरा	७	--	--	७
२.	नांदेड	किनवट	२३	१२	६	४१

अ.क्र	जिल्हा	तालुका	शैक्षणिक पात्रता वर्गवारी			
			पहिली ते सातवी	आठवी ते दहावी	दहावीचे वर	एकूण
३.	चंद्रपूर	राजूरा	७	४	--	११
४.	ठाणे	मोखाडा	४	६	१	११
५.	नंदूरबार	धडगांव	४	३	--	७
एकूण			**६७**	**४७**	**१७**	**१३१**
टक्केवारी			**५१%**	**३६%**	**१३%**	**१००%**

निरक्षर कुटुंब प्रमुख असणाऱ्या कुटुंबांतील साक्षरतेबाबतची माहिती

२३८ निरक्षर कुटुंब प्रमुख असणाऱ्या व्यक्तींच्या कुटुंबांतील साक्षरतेबाबतची माहिती तक्ता क्र.३.११ मध्ये दिलेली आहे.

तक्ता ३.११

अ. क्र.	जिल्हा	सर्वेक्षणातील साक्षर लाभार्थी कुटुंब संख्या	निरक्षर लाभार्थी कुटुंब संख्या	निरक्षर लाभार्थ्यांच्या कुटुंबांतील स्त्री पुरुष संख्या			निरक्षर			साक्षर			टक्केवारी	
				पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	साक्षर	निरक्षर
१.	अमरावती	६१	३९	१०७	९२	१९९	४५	५२	९७	६२	४०	१०२	४९	५१
२.	नांदेड	४१	४०	९२	६४	१५६	४६	४३	८९	४६	२१	६७	५७	४३
३.	चंद्रपूर	११	८५	१९५	१६७	३६२	१०८	११६	२२४	८७	५१	१३८	६२	३८
४.	ठाणे	११	३४	९८	७९	१७७	४३	५६	९९	५५	२३	७८	५६	४४
५.	नंदूरबार	७	४०	१३१	९६	२२७	१०८	८१	१८९	२३	१५	३८	८३	१७
	एकुण	**१३१**	**२३८**	**६२३**	**४९८**	**११२१**	**३५०**	**३४८**	**६९८**	**२७३**	**१५०**	**४२३**	**६२**	**३८**
	टक्केवारी	**३६%**	**६४%**	**५६%**	**३३%**	**१००%**	**५०%**	**५०%**	**१००%**	**६५%**	**३५%**	**१००**		

उपरोक्त तक्ता क्र.३.११ वरुन असे निदर्शनास येते की, एकुण सर्वेक्षण करण्यात आलेल्या ३६९ कुटुंबापैकी १३१ (३६%) कुटुंबे साक्षर असून २३८ (६४%) कुटुंबे निरक्षर आहेत. या २३८ निरक्षर कुटुंब प्रमुख असणाऱ्या कुटुंबामध्ये एकूण ११२१ लोकसंख्या असून त्यातील ६२३ (५६%) पुरुष व ४९८ (४४%) स्त्रिया आहेत. एकूण ११२१ लोकसंख्येपैकी ६९८ (६२%) निरक्षर तर ४२३ (३८%) साक्षर लोकसंख्या आहे. एकुण २३८ कुटुंब प्रमुख जरी निरक्षर असले तरी त्यांचे कुटुंबांतील एकूण ११२१ लोकसंख्येपैकी ४२३ लोक शिकलेले असल्याचे दिसून येते. ४२३ शिकलेल्या लोकांमध्ये २७३ (६५%) पुरुष साक्षर आहेत. तर १५० (३५%) स्त्रिया साक्षर असल्याचे दिसून येते. निरक्षरतेच्या टक्केवारीचा विचार केला असता सर्वात जास्त ५१% निरक्षर अमरावती जिल्हयात आहेत. तर सर्वात कमी १७% निरक्षर नंदूरबार जिल्हयात असल्याचे दिसून येते.

एकूण ४२३ साक्षर लोकसंख्येपैकी १६६ (३९%) लोक शाळा सोडून शेती/शेतमजुरी करीत असून त्यामध्ये १२० पुरुष व ४६ स्त्रिया आहेत. तर २५७ (६१%) शाळा शिकत असलेली मुले व मुली आहेत. त्यांची शिक्षणानुसार वर्गवारी खालील तक्त्यामध्ये दिलेली आहे.

तक्ता ३.१२

सर्वेक्षण केलेल्या लाभार्थ्यांपैकी निरीक्षर कुटुंब प्रमुख असलेल्या कुटुंबांत असलेले साक्षर व सध्या शिक्षण घेत असलेली मुले मुली यांचे इयत्तानुसार वर्गवारी दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जिल्हा	एकूण साक्षर			शिक्षण सोडून दिलेले साक्षर			शिक्षण घेत असलेले विद्यार्थी			इयत्तावार शिक्षण घेत असलेल्या मुला-मुलींची शिक्षणानुसार वर्गवारी							
											१ ते ७ वी		८ ते १० वी		११ ते १२ वी		पदवीधर	
		पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली
१.	अमरावती	६२	४०	१०२	२२	११	३३	४०	२९	६९	२६	२४	१०	४	४	-	-	१
२.	नांदेड	४६	२१	६७	२८	५	३३	१८	१६	३४	११	१३	४	३	१	-	२	-
३.	चंद्रपूर	८७	५१	१३८	३४	१७	५१	५३	३४	८७	४४	३०	८	२	१	१	-	१
४.	ठाणे	५५	२३	७८	३१	८	३९	२४	१५	३९	१९	१४	५	१	-	-	-	-
५.	नंदूरबार	२३	१५	३८	५	५	१०	१८	१०	२८	१८	९	-	१	-	-	-	-
	एकुण	**२७३**	**१५०**	**४२३**	**१२०**	**४६**	**१६६**	**१५३**	**१०४**	**२५७**	**११८**	**९०**	**२७**	**११**	**६**	**१**	**२**	**२**
	टक्केवारी									**१००%**	**४६**	**३५**	**११**	**४**	**२**	**-**	**१**	**१**

उपरोक्त तक्ता क्र.३.१२ वरुन असे निदर्शनास येते की, एकूण शिकत असलेल्या २५७ मुला-मुलीपैकी १ ली ते ७ वी मध्ये ११८ (४६%) मुले व ९० (३५%) मुली शिकत आहेत. इ.८ वी ते १० वी वर्गामध्ये अनुक्रमे २७ (११%) मुले व ११ (४%) मुली शिकत आहेत. १० ते १२ वी या वर्गामध्ये ६ मुले व १ मुलगी शिकत आहे. तर पदवीपर्यंत शिक्षण घेणारी २ मुले व २ मुली आहेत.

लाभार्थींकडे असणारे पशुधन व वाटप केलेले पशुधनासंबंधी माहिती

मूल्यमापन पाहणीमध्ये पाहणीचे दिवशी ३६९ लाभार्थींकडे एकूण १०९० पशुधन संख्या आढळलेली आहे. त्यामध्ये वाटप केलेल्या ३६९ पशुधनाचा पण समावेश आहे. एकूण पशुधनाची माहिती खालील तक्त्यात दिलेली आहे.

तक्ता क्र.३.१३

मूल्यमापन पाहणीच्या दिवशी लाभार्थींकडे असणारे एकूण पशुधन दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	गांवाची सख्या	लाभार्थी संख्या	लाभार्थींकडील एकूण पशुधनाची संख्या								
				गाई	म्हैस	बैल	वळू	रेडे	नर वासरे	शेळी गट	तलंग गट	एकूण
१.	**अमरावती**											
	धारणी	२३	८४	५४	४२	१३६	७	२	-	४	१५	२६०
										(४४)	(१६४)	(२०८)
	चिखलदरा	३	१६	९	-	१७	१	-	-	१	५	३३
										(७)	(५१)	(५८)
२.	**नांदेड**											
	किनवट	११	८१	५६	१९	६४	१	१	-	३५	१५	१९१
										(३८७)	(१६४)	(५५१)
३.	**चंद्रपूर**											
	राजूरा	८	९६	३८	२	८३	-	२	-	३	७	१३५
										(३३)	(७५)	(१०८)
४.	**ठाणे**											
	मोखाडा	१२	४५	५४	९	५९	१	६	२	२	१४	१४७
										(२०)	(१५६)	(१७६)
५.	**नंदूरबार**											
	धडगांव	८	४७	७६	१७	१०७	-	-	११०	८	६	३२४
										(८२)	(६६)	(१४८)
	एकूण	**६५**	**३६९**	**२८७**	**८९**	**४६६**	**१०**	**११**	**११२**	**५३**	**६२**	**१०९०**
										(५७३)	**(६७६)**	**(१२४९)**

टीप- कंसातील आकडे शेळी व तलंगाची संख्या दर्शवितात.
शेळी एक गट= १० शेळी + १ बोकड=११
तलंग एक गट= १० तलंग + १ नर कोंबडा=११
वाटप केलेल्या पशुधनाची माहिती खालील तक्त्यात दिलेली आहे.

तक्ता क्र.३.१४

लाभार्थींना वाटप केलेल्या पशुधनाची संख्या दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	गांवाची सख्या	लाभार्थी संख्या	लाभार्थींना वाटप केलेले पशुधन								
				गाई	म्हैस	बैल	वळू	रेडे	नर वासरे	शेळी गट	तलंग गट	एकूण
१.	**अमरावती**											
	धारणी	२३	८४	६	११	-	७	-	-	-	६०	८४
											(६६०)	**(६६०)**
	चिखलदरा	३	१६	-	-	-	१	-	-	-	१५	१६
											(१६५)	**(१६५)**
२.	**नांदेड**											
	किनवट	११	८१	-	-	-	१	१	-	२६	५३	८१
										(२८६)	**(५८३)**	**(८६९)**
३.	**चंद्रपूर**											
	राजूरा	८	९६	-	२०	-	-	-	-	१	७५	९६
										(११)	**(८२५)**	**(८३६)**
४.	**ठाणे**											
	मोखाडा	१२	४५	४	-	-	१	-	-	-	४०	४५
											(४४०)	**(४४०)**
५.	**नंदूरबार**											
	धडगांव	८	४७	-	-	-	-	१	४६	-	-	४७
	एकूण	**६५**	**३६९**	**१०**	**३१**	**-**	**१०**	**२**	**४६**	**२७**	**२४३**	**३६९**
										(२९७)	**(२६७३)**	**(२९७०)**

टीप- कंसातील आकडे शेळी व तलंगाची संख्या दर्शवितात.
शेळी एक गट= १० शेळी + १ बोकड=११
तलंग एक गट= १० तलंग + १ नर कोंबडा=११

लाभधारकास वाटप केलेल्या पशुधनापैकी सर्वेक्षणाच्या वेळी आढळून आलेल्या पशुधनाची माहिती

एकत्रित विचार करता **तलंगाचे गट वाटप** या योजनेखाली निवडलेल्या लाभार्थींना वाटप केलेल्या २४ गटांपैकी ९ गट (४%) पाहणीच्या वेळी असल्याचे आढळून आले. **शेळी गट** योजनेखाली पुरविण्यात आलेल्या सर्व शेळी गट पाहणीच्या दिवशी आढळले. वाटप केलेल्या पशुधनाची सर्वेक्षणाच्या वेळी आढळून आलेल्या स्थितीची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

तक्ता क्र.३.१५

लाभार्थींना वाटप करण्यात आलेल्या पशुधनाची पाहणीच्या दिवशी आढळून आलेली स्थिती दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.		योजनेचे नांव /तपशील	जिल्हा					एकूण व आढळून आलेल्या पशुधनाचे शेकडा प्रमाण
			अमरावती	नांदेड	चंद्रपूर	ठाणे	नंदूरबार	
१.	दूधाळ जनावरांचे वाटप - म्हैस							
	अ)	एकूण लाभार्थींची संख्या	११	-	२०	-	-	३१
	ब)	वाटप केलेल्या दूधाळ म्हशींची संख्या	११	-	२०	-	-	३१
	क)	पाहणीच्या दिवशी लाभार्थीकडे असणाऱ्या म्हशीची संख्या	९	-	३	-	-	१२
	ड)	आढळलेल्या म्हशीची वाटप केलेल्या म्हशीच्या संख्येशी टक्केवारी	८१%	-	१५%	-	-	३९%
	दूधाळ जनावरांचे वाटप - गाई							
	अ)	एकूण लाभार्थींची संख्या	६	-	-	४	-	१०
	ब)	वाटप केलेल्या दूधाळ गाईची संख्या	६	-	-	४	-	१०
	क)	पाहणीच्या दिवशी लाभार्थीकडे असणाऱ्या गाईची संख्या	५	-	-	२	-	७
	ड)	आढळलेल्या गाईची वाटप केलेल्या गाईशी टक्केवारी	८३%	-	-	५०%	-	७०%

अ. क्र.		योजनेचे नांव /तपशील	जिल्हा					एकूण व आढळून आलेल्या पशुधनाचे शेकडा प्रमाण
			अमरावती	नांदेड	चंद्रपूर	ठाणे	नंदूरबार	
२.	**शेळी गट वाटप**							
	अ)	एकूण लाभार्थीची संख्या	-	२६	१	-	-	२७
	ब)	वाटप केलेल्या शेळी गटांची संख्या	-	२६	१	-	-	२७
	क)	पाहणीच्या दिवशी लाभार्थीकडे असणाऱ्या शेळीगट संख्या	-	२६	१	-	-	२७
	ड)	आढळलेल्या शेळीगटाची वाटप केलेल्या शेळी गटाची टक्केवारी		१००%	१००%			१००%
३.	**तलंगाचे गट वाटप**							
	अ)	एकूण लाभार्थीची संख्या	७५	५३	७५	४०	-	२४३
	ब)	वाटप केलेल्या तलंग गटाची संख्या	७५	५३	७५	४०	-	२४३
	क)	पाहणीच्या दिवशी लाभार्थीकडे असणाऱ्या तलंग गटाची संख्या	५	२	१	१	-	९
	ड)	आढळलेल्या पशुची वाटप केलेल्या पशुंची टक्केवारी	७%	४%	१	३	-	४%
४	**वळू वाटप योजना**							
	अ)	एकूण लाभार्थीची संख्या	८	१	-	-	१	१०
	ब)	वाटप केलेल्या वळूंची संख्या	८	१	-	-	१	१०
	क)	पाहणीच्या दिवशी लाभार्थीकडे असणाऱ्या वळू संख्या	४	१	-	-	-	५
	ड)	आढळलेल्या पशुधनाची वाटप केलेल्या वळूच्या संख्येशी टक्केवारी	५०%	१००%	-	-	-	५०%

अ. क्र.	योजनेचे नांव /तपशील		जिल्हा					एकूण व आढळून आलेल्या पशुधनाचे शेकडा प्रमाण
			अमरावती	नांदेड	चंद्रपूर	ठाणे	नंदूरबार	
५.	**रेडे वाटप योजना**							
	अ)	एकूण लाभार्थीची संख्या	-	१	-	-	१	२
	ब)	वाटप केलेल्या रेडयांची संख्या	-	१	-	-	१	२
	क)	पाहणीच्या दिवशी लाभार्थीकडे असणारे रेडे संख्या	-	१	-	-	-	१
	ड)	आढळलेल्या रेडयांची वाटप केलेल्या रेडयांच्या संख्येशी टक्केवारी	-	१००%	-	-	-	५०%
६.	**नर गोऱ्हे वाटप योजना**							
	अ)	एकूण लाभार्थीची संख्या	-	-	-	-	४६	४६
	ब)	वाटप केलेले नर गो-हे संख्या	-	-	-	-	४६	४६
	क)	पाहणीच्या दिवशी लाभार्थीकडे असणारे नर गो-हे संख्या	-	-	-	-	४२	४२
	ड)	आढळलेल्या नरगो-हेची वाटप केलेल्या नरगो-हेच्या संख्येशी टक्केवारी	-	-	-	-	९१%	९१%
	एकूण							
	अ)	एकूण लाभार्थीची संख्या	१००	८१	९६	४५	४७	३६९
	ब)	वाटप केलेल्या पशुधनांची संख्या	१००	८१	९६	४५	४७	३६९
	क)	पाहणीच्या दिवशी लाभार्थीकडे असणारे पशुधन संख्या	२३	३०	५	३	४२	१०३
	ड)	आढळलेल्या पशुधनाची वाटप केल्या पशुधनाच्या संख्येशी टक्केवारी	२३%	३७%	५%	७%	८९%	२८%

पशुवैद्यकिय उपचार सुविधा

क्षेत्रीय पाहणीसाठी हाती घेण्यात आलेल्या एकूण ६५ गांवापैकी १० गांवाना पशुवैद्यकिय उपचार सुविधा गांवामध्ये उपलब्ध आहेत. ४७ गांवामधील लाभार्थींना पशुवैद्यकिय उपचार सुविधा गांवामध्ये उपलब्ध नसल्याने संबंधित सुविधा प्राप्त करुन घेण्यासाठी ८ कि.मी.पर्यंत जावे लागते. तर उर्वरित ८ गांवातील लाभार्थींना पशुवैद्यकिय

उपचारासाठी साधारणपणे ८ कि.मी.च्या पुढे १४ कि.मी.पर्यंत जावे लागते. ६५ गांवाची गांवनिहाय सुविधा असल्याबाबत/नसल्याबाबतची माहिती खालील तक्त्यामध्ये दिलेली आहे.

तक्ता क्र.३.१६

गांवात उपलब्ध असणाऱ्या पशुवैद्यकिय उपचार सुविधासंबंधीची माहिती दर्शविणारा तक्ता

जिल्हा/ तहसिल	अ. क्र.	गांवाचे नांव	पशुवैद्यकिय उपचार केंद्र गांवात आहे काय ?	पशुवैद्यकिय उपचार सुविधा उपलब्ध असलेल्या नजिकच्या गांवाचे नांव व अंतर कि.मी.मध्ये	
				अंतर	गांवाचे नांव
२	१	३	४	५	६
अमरावती					
धारणी	१.	धोदरा	नाही	४	टिटंबा
	२	अंबाडी	नाही	९	धारणी
	३	तलाई	नाही	८	धुळघाटरोड
	४	चिंचघाट	नाही	३	धुळघाटरोड
	५	कढाव	नाही	२	बोट फार्म
	६	गोबरकहू	नाही	८	चाकर्दा
	७	चाकर्दा	होय	-	-
	८	बाबंदा	नाही	५	धुळघाटरोड
	९	कळमखार	नाही	३	धुळघाटरोड
	१०	रभांग	नाही	३	टिटंबा
	११	रोरा	नाही	३	हिरासल
	१२	टिटंबा	होय	-	-
	१३	दहेंडा	नाही	५	धारणी
	१४	धारणमहू	नाही	७	धारणी
	१५	मांगिया	नाही	६	हिरासल
	१६	खाऱ्याटेंबरु	नाही	५	धारणी
	१७	सादरबार्डी	होय	-	-

जिल्हा/ तहसिल	अ. क्र.	गांवाचे नांव	पशुवैद्यकिय उपचार केंद्र गांवात आहे काय ?	पशुवैद्यकिय उपचार सुविधा उपलब्ध असलेल्या नजिकच्या गांवाचे नांव व अंतर कि.मी.मध्ये	
				अंतर	गांवाचे नांव
२	१	३	४	५	६
	१८	दुनी	नाही	८	चाकर्दा
	१९	रानी तंबोली	होय	-	-
	२०	बोड	नाही	१२	धारणी
	२१	धुळघाट रोड	होय	-	-
	२२	भोकरबर्डी	नाही	४	धुळघाटरोड
	२३	मांडवा	नाही	४	धारणी
चिखलदरा	२४	केळी	नाही	७	चिखली
	२५	बेलापूर	नाही	३	चिखली
	२६	केशरपूर	नाही	४	चिखली
नांदेड					
किनवट	२७	लोखंडवाडी	नाही	४	कुपटी बु.
	२८	सोनवडी	नाही	३	कुपटी बु.
	२९	आंबडी	नाही	४	चिखली
	३०	कुपटी बु.	होय	-	-
	३१	सुनागुंडा	नाही	५	बोधडी
	३२	गणेशपूर जुने	नाही	४	घोटी
	३३	(वाई) गौंडखेडी	नाही	२	वाई
	३४	डोंगरगांव	नाही	२	दिग्रस
	३५	नागझरी	नाही	५	मांडवा
किनवट	३६	शिंगारवाडी	नाही	८	बोधडी
	३७	सिरमेरी	नाही	४	किनवट

जिल्हा/ तहसिल	अ. क्र.	गांवाचे नांव	पशुवैद्यकिय उपचार केंद्र गांवात आहे काय ?	पशुवैद्यकिय उपचार सुविधा उपलब्ध असलेल्या नजिकच्या गांवाचे नांव व अंतर कि.मी.मध्ये	
				अंतर	गांवाचे नांव
२	१	३	४	५	६
चंद्रपूर					
राजूरा	३८	पहेडारी	नाही	५	पाटण
	३९	लक्कडकोट	होय	-	-
	४०	रानवेल	नाही	३	भुरकुंडा
	४१	धोट्टा	नाही	३	लक्कडबोट
	४२	देवाडा	होय	-	-
	४३	एरगव्हाण	नाही	३	देवाडा
	४४	सुकडपल्ली	नाही	२	भुरकुंडा
	४५	टिटवी	नाह	३	पाटण
ठाणे					
मोखाडा	४६	कोचाळे	नाही	८	कोरेगांव
	४७	हिरवे धनफळ	नाही	२	बेरिस्ते
	४८	मोखाडा	होय	-	-
	४९	आशे	नाही	६	बेरिस्ते
	५०	मोरांडा	नाही	८	मोखाडा
	५१	पारध्याची मेट	नाही	१०	मोखाडा
	५२	घाटकर पाडा	नाही	२	मोखाडा
	५३	गोंदे बु.	नाही	१४	मोखाडा
	५४	केळीचा पाडा	नाही	१३	मोखाडा
मोखाडा	५५	तुळयाचा पाडा	नाही	१३	मोखाडा
	५६	धनफळ	नाही	९	बेरिस्ते
	५७	पाचघर	नाही	३	कोरेगांव

जिल्हा/ तहसिल	अ. क्र.	गांवाचे नांव	पशुवैद्यकिय उपचार केंद्र गांवात आहे काय ?	पशुवैद्यकिय उपचार सुविधा उपलब्ध असलेल्या नजिकच्या गांवाचे नांव व अंतर कि.मी.मध्ये	
				अंतर	गांवाचे नांव
२	१	३	४	५	६
नंदूरबार					
धडगांव	५८	तोरणमाळ	होय	-	-
	५९	झापी	नाही	५	तोरणमाळ
	६०	लेघापाणी	नाही	१४	तोरणमाळ
	६१	शिंदी दिगर	नाही	६	तोरणमाळ
	६२	खडकी	नाही	५	तोरणमाळ
	६३	पाणबारा	नाही	५	तोरणमाळ
	६४	आमदरीपाडा	नाही	५	तोरणमाळ
	६५	नवे तोरणमाळ	नाही	६	तोरणमाळ

उत्पन्न

क्षेत्रीय पाहणीसाठी होती घेण्यात आलेल्या एकूण आदिवासी लाभार्थीपैकी ५% लाभार्थींचे वार्षिक उत्पन्न रु.५०००/- पेक्षा कमी आहे. रु.५००१ पेक्षा जास्त व १०००० रुपयापर्यंत वार्षिक उत्पन्न असणारे लाभार्थी सर्वात जास्त म्हणजे ४१ % आहे. रु.१०००१ ते रु.१५०००/- वार्षिक उत्पन्न असणारे २८ टक्के लाभार्थी आहेत. तर रु.१५००१/- चे वर वार्षिक उत्पन्न असणारे २६ टक्के लाभार्थी आहेत. तालुकानिहाय उत्पन्नाच्या आकारमानानुसार माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

तक्ता क्र.३.१७

मूल्यमापनासाठी हाती घेण्यात आलेल्या लाभार्थींच्या उत्पन्नाच्या आकारमानानुसार तालुकानिहाय संख्या दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	उत्पन्नाचे आकारमान	तालुका (लाभार्थी संख्या)							
		धारणी	चिखदरा	किनवट	राजूरा	मोखाडा	धडगांव	एकूण	शेकडा प्रमाण
१.	१ ते ५०००	१	-	२	९	३	३	१८	५%
२.	५००१ ते १००००	१८	६	२२	३६	२८	४१	१५१	४१%
३.	१०००१ ते १५०००	३३	६	२९	२८	८	१	१०५	२८%
४.	१५००१ च्या वर	३२	४	२८	२३	६	२	९५	२६%
	एकूण	८४	१६	८१	९६	९५	४७	३६९	१००%

वार्षिक उत्पन्नात वाढ झालेल्या लाभार्थ्यांची माहिती

पशुसंवर्धन विभागाच्या योजनेचा लाभ मिळाल्यानंतर आदिवासी लाभार्थींच्या उत्पन्नात वाढ झालेली दिसून आलेली आहे. नांदेड जिल्हयील लोखंडवाडी, सोनवडी, व कुपटी बु. या गांवामध्ये, शेळी गट वाटपापासून नवीन उत्पादित शेळया, बोकड विकून काही लाभार्थींनी आपल्या मुलींची लग्ने, घरदुरस्ती करुन घेतल्याचे दिसून आले. उत्पन्नामध्ये वाढ झाल्याचे खालील तक्त्यावरुन दिसून येते.

तक्ता क्र.३.१८

पशुधन वाटपापासून ज्या आदिवासी लाभार्थींच्या उत्पन्नात वाढ झाली त्यांची जमातनिहाय तालुकानिहाय संख्या व शेकडा प्रमाण याची माहिती दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जिल्हा	तालुका	जमातीचे नांव	सर्वेक्षण केलेले लाभार्थी			एकूण उत्पन्नात वाढ झालेल्या लाभार्थीचे वार्षिक उत्पन्न रुपये	
				एकूण लाभार्थी संख्या	उत्पन्नात वाढ झालेल्या लाभार्थ्यांची संख्या	शेकडा प्रमाण	लाभार्थीचे योजने पूर्वीचे उत्पन्न	लाभार्थीला योजनेचा लाभ मिळाल्यानंतरचे उत्पन्न
१.	अमरावती	धारणी	कोरकू	८१	१४	१५	२१९४५०	३३२५९०
			गोंड	१३	-	-	-	-
		चिखलदरा	कोरकू	३	-	-	-	-
			गोंड	३	-	-	-	-
२.	नांदेड	किनवट	गोंड	३०	२	७	४००००	५५०००
			आंध	३९	२४	६२	६०४०००	८४३२४०
			भिल्ल	६	-	-	-	-
			कोलाम	६	-	-	-	-
३.	चंद्रपूर	राजूरा	गोंड	७१	३	४	२३३००	३४५००
			कोलाम	२०	४	२०	२४०००	५३२००
			परधान	५	-	-	-	-
४.	ठाणे	मोखाडा	वारली	१६	-	-	-	-
			म.कोळी	१४	१	७	१४४०००	१७२०००
			कोकणा	८	१	१२	६००००	६५०००
			क.ठाकूर	६	१	१६	१२०००	१८०००
			म.ठाकूर	१	-	-	-	-
५.	नंदूरबार	धडगांव	भिल्ल	३६	३५	९७	२३२०००	२७८३००
			पावरा	११	११	१००	९१५००	१०१०००
		एकूण		**३६९**	**९६**	**२६**	**१४५०२५०**	**१९५२८३०**

वरील तक्त्यावरुन असे दिसून येते की, एकूण ३६९ लाभार्थीपैकी ९६ लाभार्थींच्या उत्पन्नात ५०२५८० रुपयांनी वाढ झाली आहे. एकूण लाभार्थीपैकी २६ टक्के लाभार्थ्यांच्या उत्पन्नात वाढ झालेली आहे.

नंदूरबार जिल्हयातील धडगांव तालुक्यातील तोरणमाळ भागात एकूण ४७ लाभार्थीचे सर्वेक्षण करण्यात आले. त्यामध्ये ४७ लाभार्थ्यांना नर वासरांचे वाटप करण्यात आले होते.

त्यापैकी ४६ लाभार्थ्यांचे उत्पन्न वाढलेले दिसून आले आहे. परंतू प्रत्यक्ष पाहणीच्या वेळी फक्त ४२ लाभार्थीकडे नर वासरे असल्याचे दिसून आले. पैकी ४ लाभार्थींनी वासरे मिळाल्यानंतर १ ते २ वर्षे लाभ घेऊन त्यानंतर सदर वासरे त्यांनी विकून टाकल्याचे आढळून आले आहे. तरीही लाभार्थ्यांच्या उत्पन्नात त्यावर्षी वाढ झाली असे लाभार्थींनी सांगितले.

एकूण ३६९ लाभधारकांना योजनेसाठी अर्ज केलेल्या दिनांकापासून प्रत्यक्ष लाभ मिळालेल्या कालावधीची जिल्हा, प्रकल्पनिहाय माहिती खालीलप्रमाणे आहे

तक्ता क्र.३.१९

योजनेचा लाभ अर्ज केल्यापासून प्रत्यक्षात लाभ मिळण्यास लागलेला कालावधी दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जिल्हा	प्रकल्प	योजनेचा लाभ मिळण्यास लागलेला कालावधी				
			तीन महिन्याचे आत	तीन महिन्या नंतर	दहा महिन्या नंतर	एक वर्षानंतर	एकूण
१	अमरावती	धारणी	६४	३३	३	-	१००
२	नांदेड	किनवट	६३	१८	-	-	८१
३	चंद्रपूर	चंद्रपूर	७५	२१	-	-	९६
४	ठाणे	जव्हार	१५	२५	२	३	४५
५	नंदूरबार	तळोदा	४६	१	-	-	४७
	एकूण		**२६३**	**९८**	**५**	**३**	**३६९**
	टक्केवारी		**७१**	**२७**	**१**	**१**	**१००**

एकूण ३६९ लाभधारकांपैकी २६३ (७१%) लाभधारकांना तीन महिन्याच्या आत, ९८ (२७%) लाभधारकांना तीन महिन्यानंतर, ५ (१%) लाभधारकांना दहा महिन्यानंतर तर ३ (१%) लाभधारकांना अर्ज केले पासून एक वर्षानंतर लाभ मिळालेला आहे.

बाजारपेठ

तक्ता क्र.३.२०

जिल्हा व तालुकानिहाय गांवात बाजारपेठ उपलब्ध आहे किंवा नाही याची माहिती दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जिल्हा	तालुका	लाभार्थी संख्या	बाजारपेठ गांवात आहे/नाही		
				आहे	नाही	एकूण
१	अमरावती	धारणी	८४	१२ (आठवडे बाजार)	७२	८४
		चिखलदरा	१६	-	१६	१६
२	नांदेड	किनवट	८१	-	८१	८१
३	चंद्रपूर	चंद्रपूर	९६	-	९६	९६
४	ठाणे	जव्हार	४५	१	४४	४५
५	नंदूरबार	तळोदा	४७	३ (आठवडे बाजार)	४४	४७
	एकूण		**३६९**	**१६**	**३५३**	**३६९**
	टक्केवारी			**४%**	**९६%**	**१००%**

आ.बा.- आठवडे बाजार

आदिवासी लाभार्थ्यांच्या झालेल्या उत्पादनास उदा.दूध, अंडी, शेळया, व कोंबडया विकण्यासाठी जवळ बाजारपेठ आहे किंवा नाही बाजारपेठ असणे ही आदिवासीसाठी त्यांचे उत्पादन विकण्याच्या दृष्टीने महत्वाची बाब असल्यामुळे त्यांची माहिती प्रपत्रामध्ये घेण्यात आली असून ३६९ लाभार्थीपैकी ३५३ (९६%) लाभार्थ्यांना बाजारपेठ गांवात उपलब्ध नसल्याचे दिसून आले असून फक्त १६ (४%) लाभार्थीनाच बाजारपेठ त्यांचे गांवात उपलब्ध असल्याचे दिसून आले आहे.

प्रशिक्षण

तक्ता क्र.३.२१

जिल्हा व तालुकानिहाय पशुपालनाचे प्रशिक्षण मिळाले किंवा नाही याची माहिती दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जिल्हा	प्रकल्प	लाभार्थी संख्या	प्रशिक्षण दिले किंवा नाही		
				होय	नाही	एकूण
१	अमरावती	धारणी	८४	६	७८	८४
		चिखलदरा	१६	३	१३	१६
२	नांदेड	किनवट	८१	२	७९	८१
३	चंद्रपूर	चंद्रपूर	९६	-	९६	९६
४	ठाणे	जव्हार	४५	१	४४	४५
५	नंदूरबार	तळोदा	४७	-	४७	४७
	एकूण		**३६९**	**१२**	**३५७**	**३६९**
	टक्केवारी			**३%**	**९७%**	**१००%**

एकूण ३६९ लाभार्थ्यांचे सर्वेक्षण करण्यात आले आहे. त्यांना पशुपालन व्यवसायाचे प्रशिक्षण पशुसवंर्धन विभागाकडून देण्यात आले किंवा नाही, असे विचारले असता ३६९ पैकी ३५७ (९७%) लाभार्थ्यांनी प्रशिक्षण मिळाले नाही, असे सांगितले आहे. तर फक्त १२ (३%) लाभार्थींनी प्रशिक्षण मिळाले असे सांगितले आहे. यावरुन पशुसंवर्धन विभागाकडून प्रशिक्षण देण्याकडे गांभीर्याने पाहिले जात नाही, असे दिसून येते.

***

प्रकरण ४

सारांश

समाजातील कमकुवत घटकापैकी आदिवासी घटक अत्यंत दुर्बल आहे. याचा विकास करण्याकरिता शासनाकडून वेगवेगळया खात्यामार्फत वैयक्तिक लाभाच्या योजना राबविण्यात येतात. आदिवासी क्षेत्रातील आदिवासींचा सामाजिक व आर्थिक विकास करण्याच्या दृष्टीने शासन विशेष लक्ष देत आहे.

आर्थिक विकास करण्यामध्ये वैयक्तिक लाभाच्या योजना राबवून लाभधारकाचे उत्पन्न वाढविण्याचा प्रयत्न करण्यात येत आहे. ग्रामीण भागातील आदिवासी लाभधारकांचा मुख्य व्यवसाय शेती व शेतमजुरी असला तरी यास पूरक व्यवसाय म्हणून पशुसंवर्धन हा व्यवसाय उपयुक्त आहे. आदिवासींच्या आर्थिक उत्पन्नात भर घालण्यासाठी पशुसंवर्धन व्यवसाय आदिवासी लाभधारकाकरिता सोयीचा व उपयुक्त आहे.

कोणत्याही व्यक्तीचा विकास होण्यासठी त्याच्या आर्थिक उत्पन्नात वाढ होणे आवश्यक आहे. उत्पन्नात वाढ झाल्यानंतर त्यांच्या राहणीमानात सुधारणा होते. समाजातील रुढी व सांस्कृतिक कार्यकमामध्ये त्याचा सहभाग वाढतो. समाजातील रुढी, परंपरेप्रमाणे तो वागण्याचा प्रयत्न करतो. आदिवासी हा समाजातील मागासलेला घटक आहे. त्यांचा सर्वांगीण विकास होण्याकरिता त्याचा आर्थिक, शैक्षणिक विकास होणे गरजेचे आहे. शिक्षणातून आदिवासींच्या मानसिकतेत बदल होऊन चांगल्या दर्जाचे जीवनमान जगण्याची इच्छा वृध्दींगत होते. सर्वेक्षणात ३६९ लाभधारकाची पाहणी करण्यात आली आहे. यात साक्षरता, जमीनधारणा, आर्थिक उत्पन्न, पशुवैद्यकिय उपचार सुविधा याबाबत लाभधारकाशी प्रत्यक्ष चर्चा करुन माहिती संकलित करण्यता आली आहे. सर्वेक्षणातील आढळून आलेल्या बाबींची थोडक्यात माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

मुल्यमापन पाहणीची प्रपत्रे भरताना लाभार्थ्यानी केलेल्या चर्चेतून व योजना राबविणारे अधिकारी / कर्मचारी यांचेशी केलेली चर्चा आणि भरलेल्या प्रपत्रांचा अभ्यास केला असता खालीलप्रमाणे स्थिती निदर्शनास येते.

१. साक्षरता :-

पाच जिल्हयातील एकूण ३६९ लाभार्थी पैकी १३१ (३६ %) लाभार्थी साक्षर आहेत. तर २३८ (६४%) लाभार्थी निरक्षर आहेत. साक्षर लाभार्थीमध्ये पहिली ते सातवी पर्यत शिक्षण घेतलेले ६७ (५१ %) लाभार्थी आहेत. आठवी ते दहावी पर्यत शिक्षण घेतलेले ४७ (३६%) लाभार्थी आहेत. तर १० वीचे वर शिक्षण घेतलेले फक्त १७ (१३ %) लाभार्थी आहेत.

२. योजना निहाय लाभार्थी :-

सर्वेक्षण करण्यांत आलेल्या एकूण ३६९ लाभार्थीपैकी ४१ (११%) लाभार्थी गाई, म्हशी या दुभत्या जनावरांचा लाभ घेणारे आहेत. वळूचा (बैल/ रेडा) लाभ घेणारे १२ (३%)

लाभार्थी आहेत. शेळी गटाचा लाभ घेणारे २७ (७ %) लाभार्थी आहेत. तर **नर वासरे** या योजनेचा लाभ घेणारे ४६ (१३ %) लाभार्थी आहेत. तर सर्वात जास्त तलंग गटाचा लाभ घेणारे २४३ (६६%) लाभार्थी आहेत.

३. जमिन धारणेनुसार वर्गवारी :-

एकूण ३६९ लाभ धारकापैकी १२० (३३%) लाभार्थी भुमिहिन आहेत. तर २४९ (६७%) लाभार्थी पैकी १९७ (७९%) लाभार्थी १ ते ५ एकर पर्यत क्षेत्र धारण करणारे आहेत. ४२ (१७%) लाभार्थी ६ ते १० एकरापर्यत क्षेत्र धारण करणारे आहेत. तर फक्त १० (४%) लाभार्थी १० एकराचेवर क्षेत्र धारण करणारे आहेत.

४. लाभधारकांचे उत्पन्नानुसार वर्गीकरण :-

एकूण ३६९ लाभधारकापैकी सर्वात जास्त लाभार्थी १५१ (४१%) रु. ५००० ते १०००० पर्यत वार्षिक उत्पन्न असणारे आहेत. त्याखालोखाल १०५ (२८%) लाभार्थी रु. १०००१ ते १५००० पर्यत वार्षिक उत्पन्न असणारे आहेत. तर ९५ (२६%) लाभार्थी रुपये १५,००१/- चे वर वार्षीक उत्पन्न असणारे आहेत. सर्वात कमी म्हणजे १८ (५%) लाभार्थी रुपये ५००० पर्यत वार्षिक उत्पन्न असणारे आहेत.

५. आर्थिक उत्पन्नात वाढ :-

पाच जिल्हयातील एकूण ३६९ लाभधारकांचे सर्वेक्षण केलेले आहे. त्यापैकी ९६ (२६%)लाभार्थीचे उत्पन्नात वाढ झालेली आहे. उत्पन्नात वाढ झालेले लाभार्थी अमरावती जिल्हयातील धारणी तालुक्यामध्ये गाई,म्हशी व वळू वाटप योजनेचे आहेत. तर नांदेड जिल्हयामधील किनवट तालुक्यामध्ये शेळी गट वाटप योजनेचे आहेत. तर नंदूरबार जिल्हयामधील धडगांव तालुक्यामध्ये नर वासरे वाटप या योजनेचे आहेत.

६. पशुधन उपचार सुविधा :-

सर्वेक्षण करण्यांत आलेल्या एकूण ६५ गावापैकी १० गावांना पशुधन उपचार सुविधा गावातच उपलब्ध आहे. तर ५५ गावातील लोकांना पशुधनावर उपचार करण्यासाठी दुस-या गावामध्ये जावे लागते. साधारणपणे ८ कि.मी. परिसरात पशुवैद्यकिय सेवा असावी असा निकष आहे. तथापी ८ गावातील लोकांना ८ किमी पेक्षा जास्त अंतरावर पशुवैद्यकिय सुविधा उपलब्ध आहे. त्याची माहिती खालीलप्रमाणे.

अ. क्र.	जिल्हा	तालुका	गावाचे नांव	अंतर कि.मी.	अ.क्र.	जिल्हा	तालुका	गावाचे नांव	अंतर कि.मी.
१.	अमरावती	धारणी	अंबाडी बोंड	९ १२	३	नंदूरबार	धडगांव	लेघापाणी	११
२.	ठाणे	मोखाडा	पारध्यांची भेट गोंदे बुं. केळीचा पाडा तुळयाचा पाडा धनफळ	१० १४ १३ १३ ९					

टिप :- वरील अंतर हे लाभार्थीने सांगितलेवरुन घेतले आहे.

तलंगाचे गटवाटप या योजनेअंतर्गत लाभार्थीना ८ ते १० आठवडे वयाच्या १० तलंगा व १ कोंबडा यांचे वाटप करण्यांत येते. पाहणीचे दिवशी लाभार्थीकडे प्रत्यक्षात अस्तित्वात असलेल्या पक्षांची संख्या तपासली असता प्रत्यक्ष लाभार्थीकडे पक्षी असल्याचे प्रमाण ४ % च आहे.

दुधाळ जनावरांचे वाटप, शेळीचे गट वाटप व नर वासरे वाटप या योजनेत पशुंच्या संख्येत वाढ झाल्याचे दिसून आले आहे. तसेच गाई / म्हशीचे दुधामुळे व उत्पादित पशुची विक्री केल्यामुळे लाभार्थीचे उत्पन्नात वाढ झाल्याचे व उत्पन्न वाढल्यामुळे लाभार्थीची आर्थिक स्थिती सुधारण्यांस मदत झाल्याचे दिसून आले आहे.

प्रकरण ५

अडचणी व शिफारशी

मुल्यमापन पाहणीत विहित प्रपत्रात लाभधारकाकडून घेण्यांत आलेली माहिती व लाभधारकांची माहिती घेतेवेळी करण्यांत आलेली चर्चा यावरुन योजना अंमलबजावणीत आढळून आलेल्या अडचणी आणि त्या अनुषंगाने असलेल्या उपाययोजना याची माहिती खालीलप्रमाणे

१. तलंगाचे गट वाटप :-

तलंगाचे गट वाटप ही योजना लाभधारकांस लवकरात लवकर अगदी कमी कालावधीमध्ये लाभ मिळावा या उद्देशाने सुरु करण्यांत आलेली आहे. त्याप्रमाणे सुधारीत जातीच्या तलंगा लाभधारकांस वाटण्यांत येतात. तलंगाचा सांभाळ करुन त्यापासून मिळणाऱ्या अंडयांची विक्री करुन लाभधारकास फायदा होतो किंवा त्या अंडयांचा खाण्यासाठी उपयोग करण्यांत येतो.

पाहणीत असे निदर्शनास आले आहे की, तलंगा मोठया झाल्यानंतर त्यापासून मिळणा-या अंडयाचा फायदा घ्यावयाचा असतो. परंतु तलंगा मोठया झाल्यानंतर त्या लाभधारकाकडूनच कापून खाल्ल्या जातात. तसेच वाटप करण्यांत आलेल्या तलंगाचा सांभाळ चांगल्या प्रकारे लाभधारकाकडून केला जात नाही. त्यामुळे तलंगापासून तयार झालेल्या कोंबडया कुत्रे व मांजरे यांच्याकडून मारल्या जातात.

लाभधारकांना देण्यांत आलेल्या तलंगाच्या गटात ११(१० कोंबडया+ १ कोंबडा) कोंबडया असतात. त्यांचा सांभाळ करण्यासाठी एक स्वतंत्र व्यक्ती ठेवणे लाभधारकांस परवडत नाही. लाभधारकांस दैनंदिन स्वत:च्या शेतीचे कामकाज/ शेतमजूरीचे काम सोडून या तलंगाचा सांभाळ करणे परवडत नाही म्हणून लाभधारकाकडून, वाटप करण्यांत आलेल्या तलंगाची विक्रि करुन किंवा स्वत:च खाऊन त्यापासून मिळणा-या उत्पन्नाचे स्त्रोत बंद होत असल्याचे दिसून येते.

शिफारस :-

तलंगाचे गट वाटप १० + १ याप्रमाणे करण्याऐवजी १०० तलंगा + १० कोंबडे लाभधारकास वाटप केल्यास या १०० तलंगाचा सांभाळ करुन त्यापासून उत्पन्न घेण्याचे काम (रोजगार) एका व्यक्तीस पुरेसे उपलब्ध होईल आणि त्या कुटुंबाचे उत्पन्नही वाढेल. त्याकरीता १०० +१० तलंगाचे वाटप करण्याचे अनुषंगाने पशुसंवर्धन खात्याकडून प्रकल्प तयार करुन लाभधारकास वाटप केल्यास त्यापासून होणारा फायदा चांगला राहिल.

२. शेळी गट वाटप :-

शेळयांचे गट वाटप केलेल्या लाभधारकांशी पाहणीत प्रत्यक्ष चर्चा केली असता, शेळी गटांची किंमत साधारणपणे २५ ते ३० हजार रुपये असते. या रक्कमेच्या ५० % तरतुद लाभधारकांने स्वतः भरावयाची किंवा बँकेकडून कर्ज घ्यावयाचे असा नियम आहे. ५० % रक्कम ब-याचशा आदिवासी लाभधारकाकडून स्वतः भरली जात नाही. म्हणून बँक / वित्तीय संस्था यांच्याकडून कर्ज घेण्यांत येते. कर्ज मंजूरीची कार्यवाही करण्यासाठी लाभधारकाकडे आवश्यक ते कागदपत्र नसतात व बँकही कर्ज मंजूरीकरीता पाहिजे तसा प्रतिसाद देत नाही म्हणून प्रकरण मंजूरीस विलंब लागतो. त्यामुळे लाभधारकाकडून अपेक्षेप्रमाणे प्रतिसाद मिळत नाही. बँकेकडून कर्ज प्रकरणास मंजूरी देण्याकरीता लागणारा विलंब यामुळे लाभधारक कर्जफेडीस प्रतिसाद देत नाही. यापुर्वी घेतलेल्या कर्जाची परतफेड न झाल्यामुळे बँकेची थकबाकी वाढलेली आहे. पुर्वीचे लाभधारक कर्जाची परतफेड करत नाहीत. त्यामुळे नव्याने दुस-या लाभधारकास कर्ज मंजूर करण्यांस बँक उत्साही नसते.

सुचविलेले उपाय :-

पाहणीत लाभधारकांशी चर्चा करुन माहिती घेतेवेळी ५० % स्वहिस्स्याची रक्कम बँकेकडून कर्ज घेतले असले तरी ही रक्कम परत फेड करण्यांच्या अनुषंगाने लाभधारकांची नाराजी दिसून आली आहे. त्याकरीता अनुदानाची रक्कम आदिवासी लाभार्थीकरिता ५० % ऐवजी ७५ % केल्यास लाभधारकाकडून चांगला प्रतिसाद मिळेल असे वाटते. तसेच लाभधारकांस घेतलेल्या कर्जाची परतफेड करण्याचे अनुषंगाने थकबाकीदार असलेल्या लाभधारकाविरुध्द नियमानुसार कटाक्षांने कार्यवाही केल्यास कर्जाची परतफेड होण्यास चांगली मदत होईल.

३. दुधाळ जनावरांचा पुरवठा :-

या योजनेत लाभधारकांस बँकेकडून कर्ज मिळविण्याकरिता विलंब होतो असे तपासणीत लाभधारकाकडून आणि योजना कार्यान्वित करणा-या पशुसंवर्धन यंत्रणेकडून सांगण्यात आले आहे. या योजने अंतर्गत देण्यांत येणारी ५० % अनुदानाची रक्कम वाढविण्यांत यावी असेही यंत्रणेकडून व लाभधारकांकडून सांगण्यात आले.

दुधाचे उत्पन्न झाल्यानंतर त्यांची विक्री करण्याकरीता हवी असलेली शासकिय दुग्ध संकलन केंद्राची सोय उपलब्ध नसल्याचे दिसून आले. दुधास बाजारपेठ व योग्य किंमत मिळत नसल्यामुळे आदिवासी लाभधारकांचा योजनेस प्रतिसाद मिळत नाही.

उपाय :-

बँक वित्तीय संस्था यांचेकडून त्वरीत कर्ज मंजूर करणेबाबत बँकेला शासन स्तरावरुन कर्ज मंजूरीची कार्यवाही कटाक्षाने करण्याबाबत सुचना देण्यांत याव्यात. शेळी गट / तलंग गट वाटप या योजनेच्या अनुदांनात सुचविण्यांत आल्याप्रमाणे यातही ५० % ऐवजी ७५% अनुदानाची रक्कम करावी.

दुध हे नाशवंत वस्तु आहे यास त्वरीत बाजारपेठ उपलब्ध न झाल्यास लाभाधारकांचे नुकसान होते हे टाळण्यासाठी आदिवासी क्षेत्रात प्राधान्याने दुध संकलन केंद्र सुरु करुन ती कार्यान्वित कशी राहतील याकडे दक्षतेने लक्ष देणे गरजेचे आहे.

४. प्रशिक्षण :-

पशु संवर्धन या उपशिर्षाखाली दुभत्या जनावरांचा पुरवठा, शेळीगट पुरवठा, तलंगा गट पुरवठा, या योजनेअंतर्गत लाभधारकांना प्रशिक्षण देण्यांची कार्यपध्दती तालुका स्तरावर आहे. या प्रशिक्षण केंद्रात सर्वसामान्य लाभधारक व आदिवासी लाभधारक या दोन्हीचे एकत्रित प्रशिक्षण घेण्यांत येते. त्या प्रशिक्षणांत आदिवासी लाभधारकांचा सहभाग असल्याचे दिसून येत नाही. सर्वेक्षण पाहणीत घेण्यांत आलेल्या माहितीमध्ये प्रशिक्षणाबाबत प्रशिक्षण दिले नाही अशीच माहिती लाभधारकांनी दिली आहे. आदिवासी लाभधारकांना योजनेचे महत्व पटवून त्यांना योजना कार्यान्वित करण्याकरीता त्यांची मानसिकता बनविण्यासाठी तालुका स्तरापेक्षा खालील स्तरावर म्हणजे गांव पातळीवर प्रशिक्षणाचे आयोजन करुन आदिवासी लाभधारकांची मानसिकता बदलविण्यासाठी वेगळया प्रकारचे प्रयत्न व सतत पाठपुरावा करणे गरजेचे आहे. यासाठी स्वयंसेवी / सेवाभावी संस्थेचा सहभाग घेण्यांत यावा.

५. पशुवैद्यकिय उपचार सेवा :-

सर्वेक्षण करण्यांत आलेल्या ६५ गावापैकी फक्त १० गावात पशुवैद्यकिय सेवा उपलब्ध आहे. खात्याच्या मार्गदर्शक सुचनाप्रमाणे आठ कि.मी.परिसरात उपचाराची सोय उपलब्ध करुन द्यावी असे निकष आहेत. परंतु पाहणीतील ६५ गावापैकी निकषाबाहेर असलेली ८ गांवे आहेत. या गावाला ८ कि.मी. पेक्षा जादा अंतरावरील गावात उपचारांची सोय आहे. निकषाप्रमाणे या गावांना ८ कि.मी.च्या परिसरात उपचारांची सोय उपलब्ध करुन देणे गरजेचे आहे.

पशुसंवर्धन उपशिर्षाखालील वैयक्तिक लाभाच्या योजना तळागाळांतील आदिवासी लाभधारकांना त्यांची उपजिविका भागविण्यासाठी अत्यंत उपयुक्त आहेत. त्याकरीता योजनांची अंमलबजावणी काटेकोरपणे करुन नियंत्रण पध्दतीवर कटाक्षाने लक्ष ठेवणे गरजेचे आहे.

***

प्रकरण ६

निष्कर्ष

(१) शासकीय योजनाबाबत जागरुकता

आदिवासी लाभधारकास शासनाकडून राबविण्यात येणाऱ्या योजनाबाबतची माहिती असल्याचे दिसून येत नाही. कारण सर्वेक्षण केलेल्या लाभधारकास योजनेची माहिती कोणाकडून मिळाली याबाबत विचारणा केली असता. योजनेची माहिती लाभधारकास असल्याचे आढळूनअ ाले नाही. लाभधारकास स्वत:ला माहिती नसली, तरी त्यांना सामाजिक कार्यकर्त्यांकडून माहिती मिळत असल्याचे आढळून येते. सर्वेक्षणासाठी घेण्यात आलेल्या लाभधारकापैकी ७४% लाभधारकांना सामाजिक कार्यकर्त्यांकडून माहिती मिळाल्याचे दिसून आले आहे. यावरुन सामाजिक कार्यकर्त्यांना योजनेची माहिती असली तरी लाभधारकास योजनेची माहिती देण्याच्या दृष्टीने प्रयत्न करणे आवश्यक आहे.

(२) योजनेचे संनियंत्रण

पशुसंवर्धन विभागामार्फत योजनेची अंमलबजावणी व संनियंत्रण करण्याची जबाबदारी राज्यस्तरावर आयुक्त, पशुसंवर्धन यांचेवर आहे. विभागीय स्तरावर सह आयुक्त, पशुसंवर्धन व जिल्हास्तरावरील उप आयुक्त, पशुसंवर्धन यांचेकडून संनियंत्रण केले जाते. तसेच जिल्हास्तरावर जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचेवर योजना राबविण्याची जबाबदारी सोपविलेली असल्यामुळे ते तालुकास्तरावरील पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार) व ग्रामपंचायत स्तरावर पशसंवर्धन पर्यवेक्षक यांचेमार्फत योजनेची अंमलबजावणी व सनियंत्रण करण्यात येते. संनियंत्रणाच्या दृष्टीने पाहिले असता विस्ताराने प्रशिक्षण देणे, कर्जाचे योग्य वाटप करणे, योजनेच्या परिणामकारक फलनिष्पत्तीकरिता नियतकालीक आढावा घेणे आवश्यक आहे.

(३) आर्थिक स्थिती :-

पशुसंवर्धन विभाग विविध योजनांच्या माध्यमातून आदिवासी लाभधारकांना देण्यात आलेल्या उत्पन्नाच्या उद्‌भवामुळे लाभधारकाची आर्थिक स्थिती सुधारल्याचे दिसून येते. सर्वेक्षणातील एकूण ३६९ लाभधारकापैकी ९६ लाभधारकाच्या म्हणजे २६% लाभधारकाच्या उत्पन्नात वाढ झाली आहे. योजनेचा लाभ मिळाल्यानंतर उत्पन्नात झालेली वाढ रु.५,०२,५८०/- असून ही वाढ ९६ लाभधारकाच्या उत्पन्नातील आहे. म्हणजे रु.५२३४ ने सरासरी वार्षिक उत्पन्नात वाढ झालेली आहे. आर्थिक उत्पन्नात वाढ झाल्यामुळे लाभधारकांच्या राहणीमानातही सुधारणा होते. तद्वततच लाभधारकाची सामाजिक व आर्थिक स्थिती सुधारत असल्याचे दिसून येते. असे

असले तरी १०० टक्के लाभधारकाच्या उत्पन्नात वाढ होण्याच्या दृष्टीने योजना अधिक परिणामकारकपणे राबविण्यासाठी प्रयत्न करणे आवश्यक व गरजेचे आहे.

(४) योजना अंमलबजावणीतील त्रुटी व उपाय

सर्वेक्षणासाठी घेतलेल्या ५ योजनांच्या अंमलबजावणीत आढळून आलेल्या त्रुटी व उपाय याची माहिती प्रकरण ५ मध्ये **अडचणी व शिफारशी** या मथळयाखाली विस्ताराने देण्यात आली आहे. अंमलबजावणीतील अडचणी दूर करण्यासाठी सर्वच योजनाकरिता असलेली अडचण म्हणजे शासकीय यंत्रणेने लाभधारकाची मानसिकता व इतर परिस्थिती विचारात घेऊन, निवड योग्य रितीने करणे योजनेची पूर्णतः माहिती आणि योजनेच्या अनुषंगाने सध्या देण्यात येत असलेल्या प्रशिक्षणात गांव पातळीवर प्रशिक्षण देणे गरजेचे आहे. कर्जवाटपात होत असलेला विलंब टाळण्यासाठी कर्ज मंजुरीची गतीशीलता वाढवावी. तसेच कर्ज परतफेड कमी करण्याकरिता लाभधारकाने घेतलेल्या कर्जाची परतफेड करण्याच्या दृष्टीने योजनेची फलनिष्पत्ती काय झाली हे पाहण्याकरिता नियतकालीक आढावा घेणे गरजेचे आहे. पशुवैद्यकिय उपचाराची सोय नाही, अशा ठिकाणी पशुउपचाराची सोय उपलब्ध करणे आवश्यक आहे. सर्वेक्षण पाहणीतील ६५ गांवापैकी ८ गांवाना निकषातील ८ कि.मी.अंतराच्या मर्यादेपेक्षा जादा अंतरावरुन सेवा उपलब्ध करुन घ्यावी लागते. या ८ गांवाना पशुवैद्यकिय सोय उपलब्ध करुन देणे आवश्यक आहे.

***

परिशिष्ट क्र.१

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	दुभत्या जनावरांना खाद्य पुरवठा १९९९ - २०००	३.३० २०.८५	३.३० २२.२१	१.०० २२.२१	१.०० २०.१९	जनावरे संख्या	संख्या	१३३ जनावरे ९२५	३० जनावरे ८३५	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	- -	- २१.७१	- २१.७१	- १५.७८	- लाभार्थि	- संख्या	- ९००	- ८३०	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	१.८० -.	- १५.८७	- १५.८७	- १५.७७	- जनावरे	- संख्या	- ६१६ जनावरे	- ६८५ जुने व नवीन	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	०.८० १४.००	- १४.००	- ८.८२	- ७.४१	- लाभार्थि	- संख्या	- ५७	- १३९ जनावरांचा जादा पुरवठा	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	-	-	-	-	-	-	-	-	योजना राबविण्यात आलेली नाही
	एकूण	**५.९० ३४.८५**	**३.३० ७३.७९**	**१.०० ६८.६१**	**१.०० ५९.१५**	**लाभार्थि**	**संख्या**	**१३३ २४९८**	**३० २४८९**	**टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	शेळी गटाचा पुरवठा १९९९ - २०००	३.००	३.५०	३.५०	२.९३	लाभार्थि	शेळीगट	२६	२४	टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	२.९०	३.५६	३.५६	३.५६	लाभार्थि	शेळीगट	२९	२९	टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	४.५६ -	२.६४ ६.८४	२.६४ ६.८४	२.६४ ६.०९	लाभार्थी लाभार्थी	शेळीगट शेळीगट	२३ ११९	२२ ११९	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	५.७५	२.८७	२.८७	२.५९	लाभार्थि	शेळीगट	२२	२२	टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	१७.११	९.८२	९.८२	९.७०	लाभार्थि	शेळीगट	८१	८१	टि.एस.पी
	एकूण	३३.२२	२२.३९ ६.८४	२२.३९ ६.८४	२१.४२ ६.०९	लाभार्थी लाभार्थी	शेळीगट शेळीगट	१८१ ११९	१७८ ११९	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
		३३.२२	२८.५७	२८.५७	२६.८५	लाभार्थी	शेळीगट	३००	२९७	

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता. (मुलभुत सेवा सुविधा चे योजना)

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	तलंगाचे गट वाटप १९९९ - २०००	९.९७ -	९.९८ -	९.९८ -	९.९८ -	तलंग	गट	२४९२ -	२४९२ -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	९.०३ -	९.१० -	९.१० -	९.०३ -	तलंग	गट	२२५७ -	२२५७ -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	६.५५ -	३.९३ -	३.९३ -	३.४९ -	तलंग	गट	८७२ -	८७२ -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	१८.४५ -	५.९१ -	५.९१	५.९१	तलंग	गट	१४७७ -	१४७७ -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	११.३४	६.४०	६.४०	६.१८	तलंग	गट	१६०० गट वाटप करणे	१५१३ गट वाटप	टि.एस.पी.
	एकूण	**५५.३४**	**३५.३२**	**३५.३२**	**३४.५९**	**तलंग**	**गट**	**८६९९**	**८६११**	**टि.एस.पी.**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	वळू योजनेखाली संकरित वळूचा पुरवठा १९९९ - २०००	२.०५ ५.७२	२.०५ ५.७२	१.८३ ५.०१	१.४० ५.०१	वळू	संख्या	१८ वळू नविन ४५	३३ वळू खरेदी ६ जुने ४९ नवीन दुर्गम भागात	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	१.०४	१.०४ ६.०८	१.०४ ६.०८	०.९२ ५.७६	वळू	संख्या	३४ २८	३० २८	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	०.८९	०.५१ ५.९३	०.५१ ५.९३	०.४१ ५.४३	वळू	संख्या	१३ ३३	१३ ३१ खरेदी	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	०.०५ ५.००	- ५.००	- ३.७७	- ३.६९	वळू	संख्या	- ६५ नविन वळू खरेदी	- ४६ नविन वळू खरेदी	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	२०.०२	१०.९०	५.३७	०.३९	वळू	संख्या	१३	१२	टि.एस.पी.
	एकूण	**४.०३ १०.७२**	**४.६० २२.७३**	**३.३८ २०.७९**	**२.७३ १९.८९**	**वळू**	**संख्या**	-	-	**टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.**
	एकूण	**१४.७५**	**२६.३३**	**२४.१७**	**२२.६२**	**वळू**	**संख्या**	-	-	

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	नर (गोन्हे) वाटप (धुळे) १९९९ - २०००	- १.५०	- १.५०	- १.५०	- १.४८	- लाभार्थि	- संख्या	- ५०	- २६	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	- -	- १.५०	- १.५०	- १.५०	- लाभार्थि	- संख्या	- ५०	- ५० नविन	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	- -	- १.५०	- १.५०	- १.५०	- लाभार्थि	- संख्या	- ५०	- ५०	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	- १.५०	- १.५०	- १.३८	- १.३८	- लाभार्थि	- संख्या	- ४६	- ४६	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	-	-	-	-	-	-	-	-	योजना राबविण्यात आलेली नाही
	एकूण	- ३.००	- ६.००	- ५.८८	- ५.८६	- लाभार्थि	- संख्या	- १९६	- १५४	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता. (मुलभुत सेवा सुविधा चे योजना)

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	पशुवैद्यकीय दवाखाना/पशु प्रथमोपचार केंद्राचे बांधकाम १९९९ - २०००	९८.८१ -	९८.८१ -	६९.०७ -	६३.८१ -	बांधकाम	संख्या	जुने ३९ नविन १४	जुने ३९ नवीन १२	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	६६.५०	६७.००	६७.००	५४.४० -	बांधकाम	संख्या	वरीलप्रमाणे	वरीलप्रमाणे	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	७५.०९ -	३१.४७ -	३१.४७	३१.४७ -	बांधकाम	संख्या	वरीलप्रमाणे	वरीलप्रमाणे	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	१४८.०४ १.५०	६०.८६ -	६०.८६ -	४३.९४ -	बांधकाम	संख्या	जुने १६ नवीन ८	जुने १६ नवीन ५	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	२२९.६८ ३७.५०	१२५.११ ३७.५०	६९.५४ १.५५	५०.९३ १.५५	बांधकाम	संख्या	जुने १६ नवीन ८ १ बांधकाम	जुने १६ नवीन ५ १ बांधकाम	
	एकूण	**६१८.१२ ३७.५०**	**३८३.२५ ३७.५०**	**२९७.९४ १.५५**	**२४४.५५ १.५५**	**बांधकाम बांधकाम**	**संख्या संख्या**	**जुने ५५ नविन २२**	**जुने ५५ नवीन १७**	**टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.**
	एकूण	**६५७.१२**	**१६२.६१**	**२९९.४९**	**२४६.१०**	**बांधकाम**	**संख्या**	**जुने नवे ७७**	**जुने नवे ७२**	

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	पशुवैद्यकिय दवाखाना श्रेणी १ ची स्थापना १९९९ - २०००	४०.७५ -	४०.७५ -	३८.९९ -	३४.५० -	दवाखाने	संख्या	५३ दवाखाने -	५३ दवाखाने -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	१७०.३५ -	१७०.३५ -	१९९.६१ -	१६७.८६ -	दवाखाने	संख्या	५३ दवाखाने -	मागील वर्षाची कामे चालू -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	१६८.१६ -	१६८.१६ -	१२१.०७ -	१२१.०७ -	दवाखाने	संख्या	५३ दवाखाने -	मागील वर्षाची कामे चालू -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	६१.५३ -	०.०० -	०.०० -	०.०० -	दवाखाने	संख्या	- -	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	०.०० -	०.०० -	०.०० -	०.०० -	दवाखाने	-	-	-	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
	एकूण	४४०.७९ -	३७९.२६ -	३५९.६७ -	३५९.६७ -	दवाखाने	संख्या	५३ दवाखाने -	५३ दवाखाने -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ.क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	पशु.प्रथमोपचार केंद्र विभागीय कृत्रिम रेतन उपकेंद्र/आधारभुत ग्राम उपकेंद्राचा दर्जावाढ १९९९ - २०००	४६.७५	४६.७५	०.००	०.००	दर्जावाढ	संख्या	३१ नवीन दर्जा वाढ	- पदनिर्मिती न झाल्यामुळे साध्य नाही.	टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	४९.७५ -	४९.७५ -	४९.०५ -	२८.६८ -	दर्जावाढ	संख्या	वरीलप्रमाणे	वरीलप्रमाणे	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	१११.११ -	१११.११ -	५९.८० -	५३.४८ -	दर्जावाढ	संख्या	वरीलप्रमाणे	वरीलप्रमाणे	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	१५.९६ -	३.६९ -	३.६९ -	३.६९ -	दर्जावाढ	संख्या	वरीलप्रमाणे	वरीलप्रमाणे	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	०.४० -	०.२२ -	०.०० -	०.०० -	दर्जावाढ	संख्या	- -	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
	एकूण	२६५.००	२६४.८२	१११.९४	८५.८५ -	दर्जावाढ	संख्या	३१ नवीन दर्जा वाढ	- पदनिर्मिती न झाल्यामुळे साध्य नाही.	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	लाळया खुरकूत रोंगांवर नियंत्रण ठेवणे १९९९ - २०००	१९.०० -	१९.०० -	२३.७४ -	२३.२९ -	लसमात्रा	संख्या	४.०८ लक्ष लसमात्रा -	४.०० लक्ष लसमात्रा -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	१९.०९ -	१९.०९ -	१९.०९ -	१९.०९ -	लसमात्रा	संख्या	२.७३ -	२.७३ -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	१९.५० -	१९.५० -	११.७० -	११.७० -	लसमात्रा	संख्या	१.६७ -	१.६७ -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	२७.७४ -	२७.७४ -	८.२७ -	८.२७ -	लसमात्रा	संख्या	१.१८ -	१.१८ -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	२८.६० -	२१.६० -	२१.६० -	२१.६० -	लसमात्रा	-	३.०८	३.०८	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
	एकूण	११३.९३	११३.९३	८४.४०	८४.४०	लसमात्रा	संख्या	८.६६	८.६६	टि.एस.पी.

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	कृत्रीम रेतन सुविधांचे बळकटीकरण दर्जावाढ १९९९ - २०००	२२.४१	२२.६१	०.००	०.००	-	संख्या	नाही	नाही	टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	-	-	-	-	-	संख्या	-	-	टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	३.०० -	०.०० -	०.०० -	०.०० -	-	संख्या	- -	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	२.०० -	१.०९ -	०.०० -	०.०० -	-	संख्या	- -	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	२.०० ७८.००	२.०० ७८.००	१.२० ०.००	१.२० ०.००	- -	संख्या	-	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
	एकूण	**३०.४१** **७८.००**	**२४.६१** **७८.००**	**१.२०** **--**	**१.२०** **--**	-	**संख्या**	**नाही**	**नाही**	**टीएसपी**
	एकूण	**१०८.४१**	**१०२.६१**	**१.२०**	**१.२०**	-	**संख्या**	**नाही**	**नाही**	**टीएसपी**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	फिरत्या पशुवैद्यकीय दवाखान्याची स्थापना १९९९ - २०००	१९.०० ४.२१	३०.५० ७.१५	३०.५० ७.१५	२८.०६ ७.१५	फिरते दवाखाने वाहण खरेदी	संख्या	४ फिरते दवाखाने २ वाहने १	४ फिरते दवाखाने २ वाहने १	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	७.७२ -	१८.८७ ४.७८	१८.८७ ४.०३	१७.२६ ४.०३	दवाखाना	संख्या	४ फिरते दवाखाने १ काम	४ फिरते दवाखाने १ काम	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	२५.३२ -	२५.३२ -	१६.०८ ३.६८	१४.०६ २.४८	दवाखाना	संख्या	४ फिरते दवाखाने १ काम	मागील कामे चालू	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	१३.५० -	- -	- -	- -		संख्या	- -	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	- ११.१०	- १४.३९	- १४.३९	- १३.५१	दवाखाना	-	६ फिरते	६ फिरते	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
	एकूण	**६५.५४** **१५.३१**	**६४.६९** **२६.३२**	**६५.४५** **२९.२५**	**५९.३८** **२७.२७**		**संख्या**	- -	- -	**टि.एस.पी..** **वि.के.स.** **टि.एस.पी.**
	एकूण	**८०.८५**	**१०१.०१**	**९४.००**	**८६.५५**		**संख्या**	१० फिरते दवाखाने २ वाहने १	१० फिरते दवाखाने २ वाहने १	**टि.एस.पी.**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्र/ आधारभूत ग्राम केंद्राची स्थापना विस्तार व आधुनिकीकरण १९९९ - २०००	३७.६०	३७.६०	३७.५५	३२.२०	बांधकाम व वाहन	संख्या	१० जुने १ नवीन १ वाहन	२ जुन्या बांधकामा-करीता खर्च	टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	०.००	०.००	०.००	०.००	बांधकाम	संख्या	-	योजना राबविली नाही	टीएसपी
३	२००१ - २००२	३६.६८	३६.३८	१५.०३	१५.०३	बांधकाम	संख्या	वरीलप्रमाणे	मागील कामावरील खर्च	टीएसपी
४	२००२ - २००३	०.००	०.००	०.००	०.००	बांधकाम	संख्या	-	-	टीएसपी
५	२००३ - २००४	०.००	०.००	०.००	०.००	बांधकाम	-	-	-	टीएसपी
एकूण		**७४.२८**	**७४.२८**	**५२.५८**	**४८.२३**	**बांधकाम व वाहन**	**संख्या**	१० जुने १ नवीन १ वाहन	**२ जुन्या बांधकामा-करीता खर्च**	**टीएसपी**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	पशुवैद्यकिय सर्वचिकित्सालयाचा विस्तार व आधुनिकीकरण १९९९ - २०००	२३.२१ -	२३.२१ -	१३.०० -	०.०० ०.००	यंत्र	संख्या	नवीन क्ष किरण यंत्र खरेदी	खर्च नाही	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	३.०० -	०.०० -	०.०० -	०.०० -	दवाखाना	संख्या	- -	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	१९.८० -	०.०० -	०.०० -	०.०० -	दवाखाना	संख्या	- -	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	९.५० -	- -	- -	- -	दवाखाना	संख्या	- -	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	५.११	२.७८	०.००	-	दवाखाना	-	-	-	टि.एस.पी.
	एकूण	**६०.६२**	**२५.९९**	**१३.००**	**०.००**	**दवाखाना**	**संख्या**	-	-	**टि.एस.पी.**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	पशुवैद्यकीय संस्थाना औषध पुरवठा व शेळया मेंढयांना जंतनाशक औषध पुरविणे १९९९ - २०००	९.६५ -	१२.२० -	१२.२० -	१२.२० -	डोस	संख्या	४३३३३	४०६६६ डोसखरेदी	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	१२.८५ -	१२.८५ -	१२.८५ -	१२.८४ -	डोस -	संख्या -	४२८३३ -	४२८०० -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	१५.०० -	३.२७ -	३.२७ -	३.२७ -	डोस -	संख्या -	१०९०० -	१०९०० -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	११.२० -	५.५० -	५.३३ -	५.३३ -	डोस -	संख्या -	१७६६६ -	१७६६६ -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	०.२९ ३०.००	०.१६ ३०.००	०.१६ २.००	०.१६ २.००	डोस	संख्या	५३३ ६६.६७	५३३ ६६.६७	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
एकूण		**४८.९९ ३०.००**	**३३.९८ ३०.००**	**३३.८१ २.००**	**३३.८० २.००**	**डोस डोस**	**संख्या संख्या**	**११५२६५ ६६.६७**	**११२६६५ ६६.६७**	**टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.**
एकूण		**४८.९९**	**६३.९८**	**३३.८१**	**३३.८०**	**डोस**	**संख्या**	**१२१९३२**	**११९३३२**	**टि.एस.पी.**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	दुभत्या जनावरांना खाद्य पुरवठा १९९९ - २०००	३.३० २०.८५	३.३० २२.२१	१.०० २२.२१	१.०० २०.१९	जनावरे संख्या	संख्या	१३३ जनावरे ९२५	३० जनावरे ८३५	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	- -	- २१.७१	- २१.७१	- १५.७८	- लाभार्थि	- संख्या	- ९००	- ८३०	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	१.८० -	- १५.८७	- १५.८७	- १५.७७	- जनावरे	- संख्या	- ६१६ जनावरे	- ६८५ जुने व नवीन	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	०.८० १४.००	- १४.००	- ८.८२	- ७.४१	- लाभार्थि	- संख्या	- ५७	- १३९ जनावरांचा जादा पुरवठा	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	-	-	-	-	-	-	-	-	योजना राबविण्यात आलेली नाही
	एकूण	**५.९०** **३४.८५**	**३.३०** **७३.७९**	**१.००** **६८.६१**	**१.००** **५९.१५**	**लाभार्थि**	**संख्या**	**१३३** **२४९८**	**३०** **२४८९**	**टि.एस.पी.** **वि.के.स. टि.एस.पी.**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	संकरित कालवडी आणि सुधारित जातीच्या म्हशीच्या पारडयांची जोपासना करण्यासाठी विशेष पशुधन विकास कार्यक्रम १९९९ - २०००	१०.०७ -	१०.४७ -	१.९५ -	१.५८ -	लाभार्थी	संख्या	७१० लाभार्थी -	१३० लाभार्थी -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	१०.६१ -	१०.६१ -	८.११ -	२.९४ -	लाभार्थी	संख्या	४२७ -	१५५ -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	७.९५ -	७.९५ -	३.५० -	३.०१ -	लाभार्थी	संख्या	१८४ -	१५८ -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	२.२५ -	२.२५ -	०.४८ -	०.४८ -	लाभार्थी	संख्या	२५ -	१५ -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	०.०० -	०.०० -	०.०० -	०.०० -	लाभार्थी	संख्या	- -	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
	एकूण	**३०.८८**	**३०.८८**	**१४.०४**	**८.०१**	**लाभार्थी**	**संख्या**	**१३४६**	**४५८**	**टि.एस.पी.**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	कुक्कुट गटाची स्थापना १९९९ - २०००	८.६० -	८.६० -	७.०० -	६.६१ ०.००	बांधकामे	संख्या	निवासी १ बिगर निवासी १	निवासी १ बिगर निवासी १	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	७.०० -	७.०० -	५.६० -	५.६० -	बांधकामे	संख्या	वरील प्रमाणे	मागील काम चालू	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	३.१० -	३.१० -	१.८० -	०.०० -	बांधकामे	संख्या	वरील प्रमाणे	-	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	३.३० -	३.३० -	१.५० -	१.५० -	बांधकामे	संख्या	वरील प्रमाणे	मागील काम चालू	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	०.०० -	०.०० -	०.०० -	०.०० -		-	- -	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
	एकूण	२२.०० -	**२२.००** -	**१५.९०** -	**१३.७१** -		**संख्या**	**निवासी १ बिगर निवासी १**	**निवासी १ बिगर निवासी १**	**टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थ संकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	पशुस्वास्थ मोहिमा/ वासरांचे मेळावे आणि सामुहिक प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करणे १९९९ - २०००	६.६४	६.६५	६.६५	६.६५	मेळावे शिबीरे	संख्या	५१० शिबीरे मेळावे प्रशिक्षण	१३ वासरांचे मेळावे	टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	५.४६	५.४६	५.४६	५.४५	मेळावे शिबीरे	संख्या	३६४ शिबिरे व मेळावे	३६३ शिबिरे व मेळावे	टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	२.५८	०.००	१.५६	१.५४	मेळावे शिबीरे	संख्या	१०४ शिबिरे व मेळावे	१०२ शिबिरे व मेळावे	टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	६.०७	६.०७	०.२६	०.१६	मेळावे शिबीरे	संख्या	१७ शिबिरे व मेळावे	११ शिबिरे व मेळावे	टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	०.००	०.००	०.००	०.००	मेळावे शिबीरे	संख्या	-	-	टि.एस.पी.
	एकूण	**२०.७५**	**१८.३८**	**१३.९३**	**१३.८०**	**मेळावे शिबीरे**	**संख्या**	९९५ शिबिरे व मेळावे	४८९ शिबिरे व मेळावे	**टीएसपी**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	जिल्हा पशुसंवर्धन उपसंचालक कार्यालयांचे बळकटीकरण (नंदूरबार) १९९९ - २०००	४.००	४.००	०.००	०.००	बांधकाम	संख्या	--	नाही	टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	४.०५	४.०५	४.०५	०.००	बांधकाम	संख्या	-	नाही	टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	०.००	०.००	०.००	०.००	बांधकाम	संख्या	-	नाही	टीएसपी
४	२००२ - २००३	११.००	०.००	०.००	०.००	बांधकाम	संख्या	-	नाही	टीएसपी
५	२००३ - २००४	०.००	०.००	०.००	०.००	बांधकाम	-	-	नाही	टीएसपी
	एकूण	**१९.०५**	**८.०५**	**४.०५**	**०.००**	**बांधकाम**	**संख्या**	**-**	**नाही**	**टीएसपी**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	शितपेटयांचा पुरवठा १९९९ - २०००	५.३१ -	५.३१ -	५.०८ -	४.०९ -	शितपेटया	संख्या	१० जुने २ नवीन	जुने २४ नवीन १६	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	५.९० -	५.१६ -	५.१६ -	४.७६ -	डोस	संख्या	५७ -	५३ -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	२.८६ -	- -	- -	- -	डोस	संख्या	- -	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	१.२० -	०.५५ -	०.५५ -	०.५५ -	डोस	संख्या	६ -	६ -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	- -	- -	- -	- -	डोस	संख्या	- -	- -	
	एकूण	**१५.२७**	**११.०२**	**१०.७९**	**९.४०**	**डोस**	**संख्या**	**७५**	**जुने २४ नवीन ७५**	**टि.एस.पी. वि.के.स.**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	पशु/म्हैस प्रक्षेत्र आणि वळू संगोपन केंद्राची स्थापना, विस्तार व आधुनिकरण १९९९ - २०००	१२.०० -	१२.०० -	०.०० -	०.०० ०.००	यंत्र	संख्या	२ ट्रॅक्टर १ कडबाकुटटी	नाही	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	०.६० -	०.६० -	०.२४ -	०,२४ -	यंत्र	संख्या	१ कडबा कुट्टी यंत्र	१ कडबा कुट्टी यंत्र	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	०.०० -	०.०० -	०.०० -	०.०० -	-	संख्या	- -	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	२.२० -	०.०० -	०.०० -	०.०० -	-	संख्या	- -	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	०.०० -	०.०० -	०.०० -	०.०० -	- -	-	- -	- -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
	एकूण	१४.८० -	१२.६० -	०.२४ -	०.२४ -	यंत्र यंत्र	संख्या	२ ट्रॅक्टर १ कडबाकुटटी	१ कडबा कुट्टी यंत्र	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	वंध्यत्व निवारण शिबीराचे आयोजन १९९९ - २०००	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	योजना राबविण्यात आलेली नाही
२	२००० - २००१	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	योजना राबविण्यात आलेली नाही
३	२००१ - २००२	- -	- -	- -	- -	- -	- -	-	-	योजना राबविण्यात आलेली नाही
४	२००२ - २००३	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	योजना राबविण्यात आलेली नाही
५	२००३ - २००४	९.२५ १०.००	१०.७९ १०.००	१०.७९ ०.३०	१०.४९ ०.३०	शिबीरे शिबीरे	संख्या संख्या	२१६ ६ शिबिरे	२१४ ६ शिबीरे	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
	एकूण	**९.२५** **१०.००**	**१०.७९** **१०.००**	**१०.७९** **०.३०**	**१०.४९** **०.३०**	**शिबिरे**	**संख्या**	**२१६** **६ शिबिरे**	**२१४** **६ शिबीरे**	**टि.एस.पी.** **वि.के.स.** **टि.एस.पी.**
		१९.२५	**२०.७९**	**११.०९**	**१०.८९**	**शिबिरे**	**संख्या**	**२१६** **६ शिबिरे**	**२१४** **६ शिबीरे**	

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	आदिवासी महिलांना शैक्षणिक सहलीद्वारे प्रशिक्षण १९९९ - २०००	२.६०	२.६९	२.६९	२.५२	महिला लाभार्थी	संख्या	६७२	६३५	वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	२.००	२.९५	२.९५	२.६२	महिला लाभार्थी	संख्या	६७०	५८१	वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	०.००	०.००	२.८९	२.८८	महिला लाभार्थी	संख्या	६७०	५८१	वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	३.०८	३.०८	०.००	०.००	महिला लाभार्थी	संख्या	६१६	--	वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	०.००	०.००	०.००	०.००	महिला लाभार्थी	-	-	-	वि.के.स. टि.एस.पी.
	एकूण	**५.६८**	**८.७२**	**८.५३**	**८.०२**	**महिला लाभार्थी**	**संख्या**	**२६२८**	**१७९७**	**वि.के.स. टि.एस.पी.**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	शेतक-यांच्या शेतावर वैरण उत्पादनासाठी उत्तेजन १९९९ - २०००	०.७५ -	०.७५ -	०.७५ -	०.६४ -	भूखंड	संख्या	३७५ प्लॉट	२६० प्लॉट	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	१.१५ -	१.१५ -	१.१५ -	१.१५ -	भूखंड	संख्या	४६० प्लॉट -	४६० प्लॉट -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	१.१५ -	०.६९ -	०.६९	०.६९	भूखंड	संख्या	२७६ प्लॉट	२७६ प्लॉट	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	१.३० -	०.९५	०.९५	०.९५	भूखंड	संख्या	३८० प्लॉट -	३८० प्लॉट -	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	१.२२	०.६६	०.६५	०.६५	भूखंड	-	३१६ प्लॉट	२६० प्लॉट	टि.एस.पी. वि.के.स. टि.एस.पी.
	एकूण	**५.५७**	**४.२०**	**४.१९**	**४.०८**	**भूखंड**	**संख्या**	**१८.०७ प्लॉट**	**१६३६ प्लॉट**	**टि.एस.पी.**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
					६	७	८	९	१०	११
१	२	३	४	५						
१	जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी जि.प. कार्यालयांचे बळकटीकरण १९९९ - २०००	१२.००	१२.००	१२.००	७.६४	वाहन	संख्या	२ वाहन	२ वाहने खरेदी	टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	२.००	०.००	०.००	०.००	-	संख्या	-	-	टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	०.००	०.००	०.००	०.००	-	संख्या	-	-	टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	०.००	०.००	०.००	०.००	-	संख्या	-	-	टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	१०.९०	१६.७१	१६.७१	१३.६५	वाहन	संख्यो	६	६	टि.एस.पी. वि.क.स.
	एकूण	**२४.९०**	**२८.७१**	**२८.७१**	**२१.२९**	**वाहन**	**संख्या**	**८**	**८**	**टीएसपी**

आदिवासी उपयोजनांतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत १९९९ - २००० ते २००३-०४ या पाच वर्षात झालेली तरतूद, खर्च , लक्ष्य व साध्य दर्शविणारा तक्ता.

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजनेचे नांव / वर्ष	मंजूर नियतव्यय	अर्थसंकल्पीय तरतूद	सुधारीत प्राप्त तरतूद	खर्च	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	कातकरी योजना १९९९ - २०००	४.१६	६.२०	६.२०	६.१५	उ.ना.	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	वि.के.स. टि.एस.पी.
२	२००० - २००१	०.००	५.४४	५.४४	५.४४	उ.ना.	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	वि.के.स. टि.एस.पी.
३	२००१ - २००२	०.००	३.८०	३.८०	३.७९	उ.ना.	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	वि.के.स. टि.एस.पी.
४	२००२ - २००३	०.००	३.६६	३.६६	३.६६	उ.ना.	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	वि.के.स. टि.एस.पी.
५	२००३ - २००४	०.००	०.००	०.००	०.००	उ.ना.	-	उ.ना.	उ.ना.	वि.के.स. टि.एस.पी.
	एकूण	४.१६	१९.१०	१९.१०	१९.०४	उ.ना.	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.

आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था,
महाराष्ट्र राज्य, पुणे. ४११ ००१

विशेष केंद्रीय सहाय्य योजने अंतर्गत पशुसंवर्धन विभागामार्फत आदिवासी उपयोजना क्षेत्रामध्ये वाटप केलेल्या गाई/म्हशी, शेळया/मेंढया, कोंबडया/बदके वैयक्तिक लाभाच्या योजनेची

मुल्यमापन पाहणी

प्रपत्र क्र. १

(योजना राबविणा-या यंत्रणेसाठी)

चौक क्र. १ सर्वसाधारण माहिती

१. जिल्हा : २. तालुका :

३. योजना राबविणा-या अधिका-यांचे नांव

हुद्दा

४ योजना राबविणा-या अधिका-यांचे कार्यक्षेत्र

५. योजनांचे नांव व संक्षिप्त स्वरुप व निकष :-

१)

२)

३)

४)

५)

६)

७)

चौक क्र.२

१. योजना सुरु झालेपासून आजपर्यंत राबविण्यांत आलेल्या योजनांबाबतची वर्षनिहाय माहिती

अ.क्र.	योजनेचे सविस्तर नांव	सन १९		सन १९		सन १९	
		लक्ष्य	साध्य	लक्ष्य	साध्य	लक्ष्य	साध्य

२. योजना यशस्वीपणे राबविली जात आहे काय ? होय/नाही

३. नसल्यास योजनेत आढळुन येत असलेल्या त्रुटी/विसंगती

१.

२.

३.

४

४. जात नसल्यास ती यशस्वीपणे राबविण्यासाठी कोणते उपाय योजावेत

१.

२.

३.

५ आदिवासींचा या योजनेसाठी असलेला प्रतिसाद आहे काय ? उत्तम/चांगला/सर्वसाधारण

६. योजनेत बदल करणे आवश्यक आहे काय ? होय/नाही

७. असल्यास तपशिल
१.
२.
३.

८. योजना कार्यान्वित ठेवणे आवश्यक वाटत असल्यास अधिका-याचे अभिप्राय.

९. योजनेच्या कार्यवाहीमुळे दारीद्रय रेषेच्या वर आलेल्या कुटूंबांची संख्या

चौक क्र. ३

१) जिल्हयातील पशुवैद्यकीय दवाखान्याची माहिती

अ.क्र.	पशु वैद्यकीय दवाखान्याची संख्या	दवाखान्यातील कर्मचा-यां संबंधी माहिती				
		पदाचे नांव	मंजूर पदे	भरलेली पदे संख्या	रिक्त पदे संख्या	पदेरिक्त असण्याची कारणे

२) जिल्हयात जनावरांचे /कोंबडयाचे कोणते रोग आढळतात ?

अ.क्र.	रोगाचे नांव	वर्ष	जनावरांचा प्रकार	रोगाची लागण झालेल्या जनावरांची संख्या	रोगामुळे झालेल्या मृत्युची संख्या	उपचारामुळे ब-या झालेल्या जनावरांची संख्या

३) योजनेमध्ये पशुधनाचा विमा उतरविण्याची तरतूद आहे किंवा कसे ?
असल्यास विविध रोगाना बळी पडलेल्या पशुधनाची भरपाई लाभार्थ्यास मिळते का ?

४) योजना सुरु झाले पासून जिल्हयातील अनुसूचीत जमाती निहाय लाभार्थ्यांची सेख्या

अ.क्र.	योजनेचे नाव	एकूण लाभार्थी संख्या		अनुसूचीत जमाती लाभार्थी संख्या	
		१९	१९	१९	१९

५. शेरा

दिनांक

ठिकाण

योजना राबविण्यात आलेल्या अधिका-याची स्वाक्षरी

आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे . ४११ ००१

पशुसंवर्धन विभागामार्फत आदिवासी उपयोजना क्षेत्रामध्ये राबविणेत येत असलेल्या वैयक्तीक लाभाच्या योजनाचे मुल्यमापन

प्रपत्र क्र. २

कुटूंबाची सर्वसाधारण माहिति

चौक क्र. १ **कुटूंबाची ओळख**

१) लाभधारकाचे संपूर्ण नाव व पत्ता :-

पाडा गांव तालुका जिल्हा

वय वर्षे शिक्षण

२) कुटूंबाची माहिती :-

अ.क.	बाब	तपशिल
१.	अनुसूचित जमात	
२.	पोट /उप जमात	
३.	कुटूंबाची मातृभाषा	
४.	कुटूंबाची बोलीभाषा	
५.	इतर अवगत भाषा	

३) मुख्य व्यवसाय :- १) शेती २) दुग्ध व्यवसाय ३) शेतमजूरी ४) नोकरी
५) लघुउद्योग ६) जंगलमजूरी ७) पशुपालन ८) कुकूट पालन
९) इतर

४) दुय्यम व्यवसाय :- १) शेती २) दुग्ध व्यवसाय ३) शेतमजूरी ४) नोकरी
५) लघुउद्योग ६) जंगलमजूरी ७) पशुपालन ८) कुकूट पालन
१०) इतर

५) अ] कुटूंबाचे वार्षिक उत्पन्न रुपये
ब] कुटूंब दारिद्रय रेषेखाली आहे काय ? होय / नाही
क] असल्यास, दारिद्रय रेषा क्रमांक

६) कुटूंबातील व्यक्तिची माहिती :-

अ. क्र.	नांव	लिंग		वय/वर्ष	शिक्षण	व्यवसाय
		पुरुष	स्त्री			

७) कुटुंब राहत असलेले घर स्वत:चे मालकीचे आहे काय ? :- होय/नाही

चौक :२ शेत जमिनीबाबत माहिती

१. कुटुंब भूमीधारक आहे काय ? होय/नाही

२. असल्यास- जमिनीचे क्षेत्र

अ. क्र.	जमीन	**एकूण**		**मालकीची**		**खंडाची**		**जंगल खात्याची**	
		हेक्टर	आर	हेक्टर	आर	हेक्टर	आर	हेक्टर	आर
१.	बागायत								
२.	जिरायत								
	एकूण								

३. शेतीसाठी पाण्याची सोय आहे काय ? होय/नाही

४. असल्यास सिंचनाचे साधन विहीर/नदी/तलाव/ओढा इ.

५. कुटुंब स्वत: जमिन कसते काय ? होय/नाही

६. नसल्यास कारणे

(१) जमीन कमी असल्यामुळे (२) कुटुंबात पुरेसे मनुष्यबळ नाही (३) भांडवल नाही
(४) शेती अवजारे/पशुधन नाही (५) निकृष्ट प्रतीची जमीन (६) इतर कारणामुळे

चौक : ३ १) अ) कुटुंबांचे मालकीचे पशुधन

बाब	गाई	बैल	म्हशी	रेडे	शेळया	मेंढया	डुकरे	इतर
देशी (संख्या)								
संकरित/सुधारीत संख्या								
एकूण								

ब) योजनेंतर्गत मिळालेले पशुधन

बाब	गाई	बैल	म्हशी	रेडे	शेळया	मेंढया	डुकरे	इतर
देशी (संख्या)								
संकरित/सुधारीत संख्या								
एकूण								

क) १. कुटुंबाकडे काही कोंबडया/बदके आहेत काय ? होय/नाही

असल्यास संख्या द्यावी

बाब	स्वतःची		योजनेंतर्गत मिळालेली	
	कोंबडया	बदके	कोंबडया	बदके
देशी				
संकरित				
एकूण				

२) याशिवाय आणखी काही वस्तु/मदत योजनेंतर्गत देण्यात आली होती काय होय /नाही

असल्यास तपशिल

३) योजनेचा खर्च कसा भागविला ?

१]

२]

३]

४) योजनेचा लाभ मिळाल्यानंतर पशुधनामध्ये / कोंबडयांच्या संख्येत वाढ झाली काय ? होय / नाही

५) असल्यास तपशिल

६) योजना राबविणाऱ्या विभाग व कार्यालयाचे नांव

७) योजनानिहाय मिळालेली मदत/अनुदान कर्ज

अ.	योजनेचे नांव	मदत	अनुदान	कर्ज	मिळालेल्या मदतीचे स्वरुप					
क्र.		प्रशिक्षण इ .			वर्ष		वर्ष		वर्ष	
					रोख	इतर पध्दत	रोख	इतर पध्दत	रोख	इतर पध्दत

८) योजनेबाबत माहिती आपणास कोणाकडून प्राप्त झाली ?

(१) आदिवासी विकास निरीक्षक (२) ग्रामसेवक (३) तलाठी (४) नातेवाईक (५) सहकारी संस्थेकडून
(६) सामाजिक कार्यकर्ता

९) योजनेचा लाभ मिळण्यासाठी अर्ज कोणाकडे केला होता ? व कधी केला होता ? — दिनांक/ वर्ष

१०) योजनेचा लाभ कधी मंजुर झाला — दिनांक/ वर्ष

११) लाभ मंजुर झाल्यानंतर प्रत्यक्षात किती कालावधीनंतर लाभ मिळाला ? — तीन महिन्यांपेक्षा कमी / तीन महिने / दहा महिने एक वर्ष / एक वर्षापेक्षा जास्त

१२) प्रकरण मंजुरीसाठी संबंधितांना वैयक्तीक हिश्याची किती रक्कम द्यावी लागली ? — रक्कम रुपये -

१३) होय असल्यास किती रुपये ? कोणास दिले ?

१४) वैयक्तीक हिश्याचे रकमेव्यतिरिक्त प्रकरण मंजूरी साठी रक्कम द्यावी लागली काय ? — होय/नाही

१५) योजनेत नमूद केल्याप्रमाणे रक्कम / पशुधन तुम्हांला मिळाले काय ? — होय / नाही

१६) होय असल्यास — (१) वेळेवर (२) चांगल्या स्थितीत (३) बरोबर

१७) नकारार्थी उत्तर असल्यास त्यांची कारणे १)

२)

३)

चौक :४ योजना अंमबजावणीबाबत माहिती

१) पशुधन/कुक्कुटपालन/प्रशिक्षण योग्य प्रमाणात मिळाले काय ? होय/नाही

२) प्रशिक्षण कोणाकडून मिळाले ?

३) प्रशिक्षणाबाबत काही बदल/सुचना आहेत काय ?

४) पशुधन/कोंबडया कोणत्या महिन्यात/वर्षात मिळाल्या ?

५) सध्या पशुधन/कोंबडया जिवंत आहेत काय ?

६) मिळालेल्या योजनेपासून उत्पन्न सुरु झाले काय ? होय/नाही

७) उत्पादित दुध /अंडी/पशुपक्षी कोठे विकले
जातात ? बाजारपेठ आहे काय ?

८) (अ) उत्पन्न सुरु झाल्यास दरमहा किती रुपये

(ब) कुटुंबांचे या योजनेचा लाभ मिळण्यापूर्वीचे
वार्षिक उत्पन्न

(क) कुटुंबांचे या योजनेचा लाभ मिळाले नंतरचे
वार्षिक उत्पन्न

९) उत्पन्न सुरु झाले नसल्यास केव्हा सुरु होईल ?

१०) पशुखाद्य/कोंबडखाद्य/औषध उपचार इ.बाबत
येणारा सरासरी मासिक खर्च

१९) जनावरे/कोंबडया पोसण्यासाठी पशुखाद्य (कडबा/गवत), कोंबडखाद्य या संबंधी आपल्या काही अडचणी आहेत काय ?

१)

२)

३)

१२) (अ) मिळालेल्या कर्जाची परतफेड केली काय ? होय/नाही

(ब) कर्जफेड केली असल्यास आतापर्यंत किती परतफेड केली.?

१३) नसल्यास, कारणे

१.

२.

३.

१४) या योजनेचा फायदा चांगल्या प्रकारे झाला काय होय/नाही

१५) नसल्यास, फायदेशीर होण्यास कोणते उपाय योजावेत ? लाभधारकाच्या सूचना

१)

२)

३)

चौक :५ पशुवैद्यकिय उपचार

१) पशुवैद्यकिय उपचार केंद्र आपल्या गांवात आहे काय होय/नाही

२) गांवात वैद्यकिय उपचार सुविधा नसेल तर सुविधा उपलब्ध असलेल्या नजिकच्या गांवाचे अंतर (कि.मी.)

३) **गांवातच पशुवैद्यकिय उपचार केंद्र असल्यास,**

(१) पशुवैद्यकिय उपचार केंद्र कोणत्या विभागाचे आहे ? राज्य सरकार / जिल्हा परिषद

(२) उपचार केंद्रातून लसीकरण / उपचाराच्या सुविधा मिळतात काय ?

(३) उपचारासाठी काही रक्कम द्यावी लागते काय?

(४) असल्यास किती ?

(५) मिळणाऱ्या सुविधा समाधानकारक आहेत काय ? होय/नाही

(६) नसल्यास कारणे

४) लाभार्थ्यांचा अभिप्राय

५) सर्वेक्षण अधिकाऱ्याचे मत

(अ) लाभार्थ्यांने खरोखर फायदा घेतला काय ? होय/नाही

(ब) नसल्यास, फायदा न घेण्याची कारणे १)

२)

सर्वेक्षणाची तारीख

माहिती देणाऱ्याचे नांव व सही

ठिकाण

प्रगणकाचे नांव व सही